

Resultater for Ny sjanse 2010

INNHold

SAMMENDRAG	3
INNLEDNING	4
Målgrupper	4
Publikasjoner og pågående prosjekter	5
1. DELTAKERE OG PROSJEKTER I NY SJANSE 2010	7
1.1 Deltakere og prosjekter 2010	7
1.2 Kjønnfordeling	8
1.3 Landbakgrunn	8
1.4 Alder, botid i Norge og familiesituasjon	9
1.5 Deltakernes skrive-/leseferdigheter og tidligere utdanning og arbeidserfaring	10
1.6 Deltakernes tiltakshistorikk før Ny sjanse	13
2. NY SJANSE-PROGRAM. REKRUTTERING, INNHold OG AVSLUTNING	14
2.1 Rekrutteringskanaler inn i Ny sjanse	14
2.2 Tid det tar å rekruttere deltakere	15
2.3 Innhold i program	15
Språktrening	15
Opplæring/utdanning	17
Yrkesmessig kompetanse	17
Samfunnsorienterende/andre typer tilbud	20
Kompetanseheving av programrådgivere	22
2.4 Veiledningsmetoder i Ny sjanse	22
2.5 Tid i program	23
2.6 Avslutningsårsaker	24
Deltakere som ble overført til andre tiltak eller inntektssikring	25
Årsaker til avbrutt deltakelse	26
Deltakere som ikke direkte nyttiggjorde seg av Ny sjanse	27
3. RESULTATER	29
3.1 Forbedring av ferdigheter	29
3.2 Overgang til arbeid eller utdanning	30
3.3 Kjønnforskjeller i måloppnåelse	32
3.4 Lengde på deltakelse	33
4. NY SJANSE 2005–2010	35
4.1 Resultater Ny sjanse 2005–2010	35
4.2 Mulige forklaringer på resultatnedgang for målgruppen sosialhjelpsmottakere	37
4.3 Gode grep i Ny sjanse	38
4.4 Ny sjanse i 2011	40

SAMMENDRAG

Ny sjanse er et kvalifiseringsprogram utarbeidet etter modell av introduksjonsordningen. Ny sjanse er en forsøksordning hvor formålet er å prøve ut og dokumentere erfaringer med ulike metoder for å få innvandrere over i arbeid eller utdanning. Metoder som viser seg egnet og som gir gode resultater i Ny sjanse, skal kunne overføres til det ordinære tjenestetilbudet i NAV. Deltakere i Ny sjanse får tilbud om individuelt tilrettelagte program med tett oppfølging av en fast kontaktperson.

Ny sjanse omfatter innvandrere med lang botid i Norge, uavhengig av oppholdsgrunnlag, og som er uten fast tilknytning til arbeidslivet. Prioriterte grupper for Ny sjanse er innvandrere fra landgrupper med lav sysselsetting og høy arbeidsledighet. Målgruppene i 2010 var hjemmевærende kvinner som ikke mottar noen form for offentlige stønader, ungdommer som mottar sosialhjelp, og langtidsledige sosialhjelpsmottakere.

I 2010 var 529 deltakere i 31 Ny sjanseprosjekter. Deltakere i Ny sjanse kom fra 59 ulike land, hvor de fem største landene var Somalia, Irak, Pakistan, Afghanistan og Tyrkia. 77 prosent av deltakerne i Ny sjanse er kvinner. Gjennomsnittlig botid før oppstart i Ny sjanse er ni år.

11 prosjekter med til sammen 153 deltakere hadde hjemmевærende kvinner som målgruppe, fem prosjekter hadde til sammen 102 ungdommer som deltakere, og 14 prosjekter hadde sosialhjelpsmottakere som målgruppe med til sammen 274 deltakere.

23 prosent av alle deltakere i Ny sjanse gikk over til arbeid eller utdanning. Det er forholdsvis store forskjeller i måloppnåelse for de ulike målgruppene; gruppen ungdom hadde en måloppnåelse på 43 prosent, sosialhjelpsmottakere 21 prosent og hjemmевærende kvinner 16 prosent. Dette innebærer en resultatoppgang for ungdommer i Ny sjanse fra 2009 til 2010, fra 35 til 43 prosent, og en resultatnedgang for gruppen sosialhjelpsmottakere fra 43 til 21 prosent. Hjemmевærende kvinner har vært målgruppe i Ny sjanse siden

2009, og det er først i 2010 vi kan begynne å si noe om resultatene av tiltak overfor denne gruppen.

Deltakere i Ny sjanse som ikke går over til arbeid eller utdanning etter avsluttet program i 2010, går hovedsakelig over til andre kvalifiseringsløp i NAV eller kommunen/bydelen.

I gjennomsnitt var de deltakerne som gikk ut av Ny sjanse i 2010 som gikk til jobb eller utdanning i program, i ti måneder, halvannen måned lenger enn de som ikke gikk til jobb eller utdanning.

Arbeidspraksis er det vanligste tiltaket i Ny sjanse i 2010, uavhengig av målgruppe. Mange deltakere mottar også ulike former for norskopplæring som del av Ny sjanse, spesielt gjelder dette målgruppen hjemmевærende kvinner. I ungdomsprosjekter tilbys norskopplæring i liten grad. Andre ofte brukte tiltak er jobbsøkerkurs, arbeidsmarkedsopplæring (AMO-kurs) og samfunnsorienterende tiltak som fremmer sosialt nettverk, ressursfokuserende kurs, helsefremmende tiltak og kostholdsveiledning.

En gjennomgang av Ny sjanse fra oppstart i 2005 til 2010 viser at det er store variasjoner mellom prosjektene på hva som vektlegges som gode grep, og stor variasjon i gjennomføringen av tiltakene i prosjektene. IMDi vurderer at det er særlig tre områder det er viktig å ha fortsatt oppmerksomhet på i det videre arbeidet med Ny sjanse, uavhengig av målgruppe: varighet og oppfølging i program, graden av samspill med NAV og etablering av nettverk av gode praksisplasser.

▶ INNLEDNING

Ny sjanse er en forsøksordning i et utvalg kommuner og bydeler hvor formålet er å prøve ut ulike metoder for å få innvandrere over i arbeid eller utdanning. Ny sjanse er utarbeidet etter modell av introduksjonsordningen med hensikt å kvalifisere innvandrere til arbeid eller utdanning. Ny sjanse er for innvandrere mellom 18 og 55 år uten fast tilknytning til arbeidslivet.

Ny sjanse skal dokumentere gode metoder i kvalifiseringsarbeidet. Metoder som viser seg egnet og som gir gode resultater i Ny sjanse, skal kunne overføres til det ordinære tjenestetilbudet i NAV og andre relevante aktører som arbeider med de aktuelle målgruppene.

Deltakere i Ny sjanse får tilbud om individuelt tilrettelagte program med tett oppfølging av en fast kontaktperson. Deltakerne følger de samme reglene som i arbeidslivet for øvrig. Hver veileder skal ikke ha mer enn 15 deltakere og skal ha hovedansvaret for oppfølging av deltaker. Innholdet i Ny sjanse-program består i stor grad av norskopplæring, arbeidspraksis, tiltak og yrkesrettet kurs fra NAV, samfunnsorienterende tilbud, fysisk aktivitet og helsefremmende aktiviteter. Hovedmålet er at deltakelse i Ny sjanse skal føre til arbeid og/eller utdanningsløp.

Ny sjanse har vart siden 2005, og var i utgangspunktet rettet mot langtidsledige sosialhjelpsmottakere. Siden 2009 har målgruppene vært hjemmевærende kvinner som ikke mottar noen form for offentlige stønader, og ungdom som mottar sosialhjelp. I tillegg har det vært videreføring av prosjekter med målgruppe langtidsledige sosialhjelpsmottakere.

I 2010 ble det over statsbudsjettet bevilget 26 193 000 kroner til Ny sjanse. IMDi forvalter midlene på oppdrag fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD). Det ble innvilget prosjektmidler til 31 prosjekter fordelt på 13 kommuner og 13 bydeler i Oslo¹ med til sammen 529 deltakere.

Det er kommunene som er hovedansvarlige for gjennomføringen og innholdet i Ny sjanse-programmene, mens IMDi har det faglige ansvaret gjennom veilednings- og oppfølgingsansvar

overfor kommunene og deres arbeid. I dette ligger blant annet et ansvar for innsamling av dokumentasjon på status, resultater og måloppnåelse i kommunene. Dette for å kunne sikre videreutvikling og langsiktige strategier på feltet.

Det settes av prosjektmidler for programrådgiveres og prosjektlederens deltakelse i nettverksamlinger arrangert av IMDi. Alle prosjekter forventes å delta på disse samlingene.

Målgrupper

Ny sjanse omfatter innvandrere med lang botid i Norge, uavhengig av oppholdsgrunnlag, og som er uten fast tilknytning til arbeidslivet. Personer som tidligere har vært omfattet av personkretsen til introduksjonsprogram etter introduksjonsloven, kan ikke delta i Ny sjanse. Unntaket er ungdom som tidligere har vært i personkretsen for Introduksjonsprogrammet, men som ikke har benyttet seg av dette. Prioriterte grupper for Ny sjanse er innvandrere fra landgrupper med lav sysselsetting og høy arbeidsledighet.² Maksimal varighet i program er to år.

Målgrupper for Ny sjanse-prosjektene i 2010:

1. Hjemmевærende kvinner som ikke er avhengig av sosialhjelp, og hvor heller ikke forsørger kan være mottaker av sosialhjelp.

Hjemmевærende kvinner har vært målgruppe i Ny sjanse siden 2009. Det har vært få målrettede kvalifiseringstiltak for denne gruppen. 3 På grunn av sen oppstart av prosjekter i 2009, er det først i 2010 vi kan si noe om resultatene av tiltak. 11 prosjekter med til sammen 153 deltakere hadde hjemmевærende kvinner som målgruppe i 2010. Kvinnene mottar kvalifiseringsstønad/motivasjonslønn for deltakelse i prosjekt. Prosjektmidlene dekker kvalifiseringsstønad inn til én gang grunnbeløpet (G) i folketrygden,⁴ opp til to G hvis kommunene bidrar til finansieringen. Stønaden er skattepliktig.

2. Ungdom mellom 18–25 år som mottar sosialhjelp.

Ungdom har vært definert som egen målgruppe i Ny sjanse siden 2009. Ny sjanse hadde i 2010

¹ Se kapittel 2, figur 1 for oversikt over kommuner/bydeler

² Pakistan, Marokko, Tyrkia, Somalia, Afghanistan og Irak

³ IMDi-rapport 4-2009 "Hjemmевærende innvandrerkvinner – en undersøkelse i Groruddalen og Søndre Nordstrand"

⁴ 1 G = kr 75 641 per 1.5.2010

fem prosjekter med ungdom som målgruppe, med til sammen 102 ungdommer som deltok hele eller deler av året.

3. Langtidsledige sosialhjelpsmottakere.

Det ble ikke tatt inn nye deltakere fra denne målgruppen i Ny sjanse i 2010, da disse skal få tilbud om Kvalifiseringsprogrammet i NAV. Kun prosjekter som ble videreført fra 2009, fikk midler for denne målgruppen i 2010. 14 prosjekter hadde sosialhjelpsmottakere som målgruppe i 2010, med til sammen 274 deltakere. Alle prosjekter med denne målgruppen i Ny sjanse skal fases ut i løpet av 2011.

I prosjektene rettet mot sosialhjelpsavhengige og i ungdomsprojekter mottar deltakerne en kvalifiseringsstønning på to G, personer under 25 år mottar 2/3 stønning. Dette er omdisponerte sosialhjelpsmidler fra kommunen.

Publikasjoner og pågående prosjekter

Ny sjanse-prosjektene rapporterer til IMDi to ganger i året (halvårs- og årsrapport), og legger grunnlag for rapportering til BLD og publisering av rapporter. I tillegg settes det av egne midler til metodedokumentasjon.

1,8 millioner ble satt av til metodeutprøving og dokumentasjon i 2010. Rambøll Management gjennomførte en undersøkelse om arbeidsgiveres erfaringer med ansettelse av tidligere deltakere i Ny sjanse.⁵ I rapporten framhever flere arbeidsgivere at de ansatte er spesielt arbeidsomme, pliktoppfyllende og at de har en språkkompetanse som arbeidsgiver kan dra nytte av. Et flertall av arbeidsgivere som har ansatt tidligere Ny sjanse-deltakere, har positive erfaringer med ansettelsen.

I tillegg ble tre metodeutprøvningsprosjekter gjennomført i 2010: rekruttering av hjemmenværende kvinner til prosjekter, veiledningsmetodikk og bruk av rekrutteringsbyrå i formidling av deltakere til arbeid. Undersøkelsene ble koordinert av Mangfold i Arbeidslivet (MiA), og funnene kan leses i rapporten Metodeutprøving Ny sjanse for IMDi 2010. Rekruttering av deltakere. Veiledningsmetodikk. Formidling til arbeidslivet.⁶

I undersøkelsen av rekruttering av hjemmenværende kvinner til prosjekter, ble rekrutteringsprosesser i tre utvalgte Ny sjanse-prosjekter dokumentert. Kartleggingen viser at prosjektene samarbeider både med offentlige instanser, som

NAV og voksenopplæringssentra, og med innvandremiljøer.

For å få mer kunnskap om ulike metoder benyttet i en flerkulturell veiledningssituasjon, ble det gjennomført en kartlegging av to veiledningsmetoder i tre Ny sjanse-prosjekter: LØFT-metodikken (Løsningsfokusert tilnærming) og Motivational Interviewing/Motiverende samtale (MI), også kalt "endringsfokusert veiledning". Kartleggingen viser at programrådgiverne i Ny sjanse i stor grad benytter metodene mer som et tankesett framfor en rendyrket kommunikasjonsmetode.

Erfaringene fra metodeutprøvingen med bemanningsbyrået og Ny sjanse-prosjektene viste flere forskjeller i hvordan man gikk fram i formidlingsarbeidet. Bemanningsbyrået gikk for eksempel alltid inn for å opprette kontakt med flere mulige arbeidsgivere, der de kommunale prosjektene som oftest satset på én arbeidsgiver av gangen. Strategiene som bemanningsbyrået brukte, ville derfor sannsynligvis gi flere formidlinger på kortere tid, men deres metoder var også mer arbeidskrevende når det gjaldt oppfølging. I tillegg var bemanningsbyrået nøye med å kvalitetssikre CV og informasjon om kandidaten muntlig og skriftlig.

I 2011 er det satt av 750 000 kroner til metodeutprøving og dokumentasjon. NAKMI (Nasjonalt kompetansesenter for minoritetshelse) gjennomfører et metodeutviklingsprosjekt rettet mot målgruppen hjemmenværende kvinner. Problemstillingen handler om å framskaffe kunnskap om kvinnenes helse- og sykdomsforståelse og identifisere barrierer med hensyn til kvinnenes muligheter til å delta aktivt i yrkeslivet. AFI (Arbeidsforskningsinstituttet) gjennomfører en kartleggingsundersøkelse av ungdommer i Ny sjanse. Formålet med undersøkelsen er å dokumentere hensiktsmessige og nyttige metoder

⁵ Rambøll Management Consulting (2010): [Undersøkelse om arbeidsgiveres erfaringer med ansettelse av tidligere Ny sjanse-deltakere](#)

⁶ Mangfold i arbeidslivet (2011). [Metodeutprøving Ny sjanse for IMDi 2010. Rekruttering av deltakere. Veiledningsmetodikk. Formidling til arbeidslivet.](#)

i arbeidet med ungdommene i Ny sjanse med hensyn til rekruttering, kvalifisering, veiledning og oppfølging.

Følgende publikasjoner foreligger allerede om Ny sjanse:

[IMDi-rapport 6-2010 Resultater for Ny sjanse 2009](#)

[IMDi-rapport 5-2009 Resultater for Ny sjanse 2008](#)

[IMDi-rapport 4-2008 Fra sosialhjelp til arbeid – Resultater fra 25 Ny sjanse-prosjekter](#)

[IMDi-rapport 10-2007 Det lønner seg!](#)

[IMDi-rapport 4-2007: Ny sjanse](#)

Mangfold i arbeidslivet (2011).

[Metodeutprøving Ny sjanse for IMDi 2010. Rekruttering av deltakere. Veiledningsmetodikk. Formidling til arbeidslivet.](#)

Rambøll Management Consulting (2010):

[Undersøkelse om arbeidsgiveres erfaringer med ansettelse av tidligere Ny sjanse-deltakere](#)

HiO-rapport 2009 nr. 7.

[Å se hele personen. En studie om årsaker til frafall og gode grep for å forhindre fra fall i Ny sjanse-prosjektene. \(pdf\)](#)

HiO-rapport 2009 nr. 11

[Å se hele personen. Del II Veileder: "De gode grepene"](#)

I tillegg finnes Kristin Ystmark Bjerkans masteroppgave i "Ny sjanse til arbeid? En effekt-evaluering" (Bjerkan 2007).

Denne rapporten viser resultater og erfaringer for Ny sjanse i 2010. Rapporten er skrevet på grunnlag av informasjon fra prosjektene og deltakerne, og er innsamlet hovedsakelig gjennom prosjektrapportering og rapportering om de enkelte deltakere. Programrådgiverne har fylt ut et elektronisk skjema med opplysninger om kjønn, landbakgrunn, kompetansenivå, rekrutteringskanal, den enkelte deltakers oppstartsmåned i Ny sjanse, eventuelt avslutningstidspunkt og avslutningsårsak, ferdighetsframgang, overgang til arbeid/utdanning med mer. Rapporteringen ivaretar hensynet til personvern.

I tillegg har IMDi, med bistand fra Proba samfunnsanalyse, foretatt en gjennomgang av data på individnivå om deltakere i Ny sjanse fra 2005 til 2010. På bakgrunn av en nedgang i samlet

måloppnåelse (overgang til arbeid/utdanning) i 2010 sammenlignet med tidligere år, ønsket IMDi en analyse av Ny sjanse i perioden 2005 til 2010.

I første kapittel beskrives prosjektene og deltakere i Ny sjanse 2010. I kapittel 2 ser vi nærmere på selve programmet: rekruttering til program, innhold i program og grunner til at man avslutter deltakelse i program. Kapittel 3 presenterer resultater, både med hensyn til forbedring av ferdigheter og overgang til arbeid og utdanning. Avslutningsvis i kapittel 4 beskrives hva gjennomgangen av Ny sjanse fra 2005 til 2010 kan si om måloppnåelse og gode grep for de ulike målgruppene. Her ser vi også nærmere på noen mulige forklaringer til nedgangen i resultatoppnåelse for sosialhjelpsmottakere i Ny sjanseprogram.

Deltakere og prosjekter i Ny sjanse 2010

1.1 Deltakere og prosjekter 2010

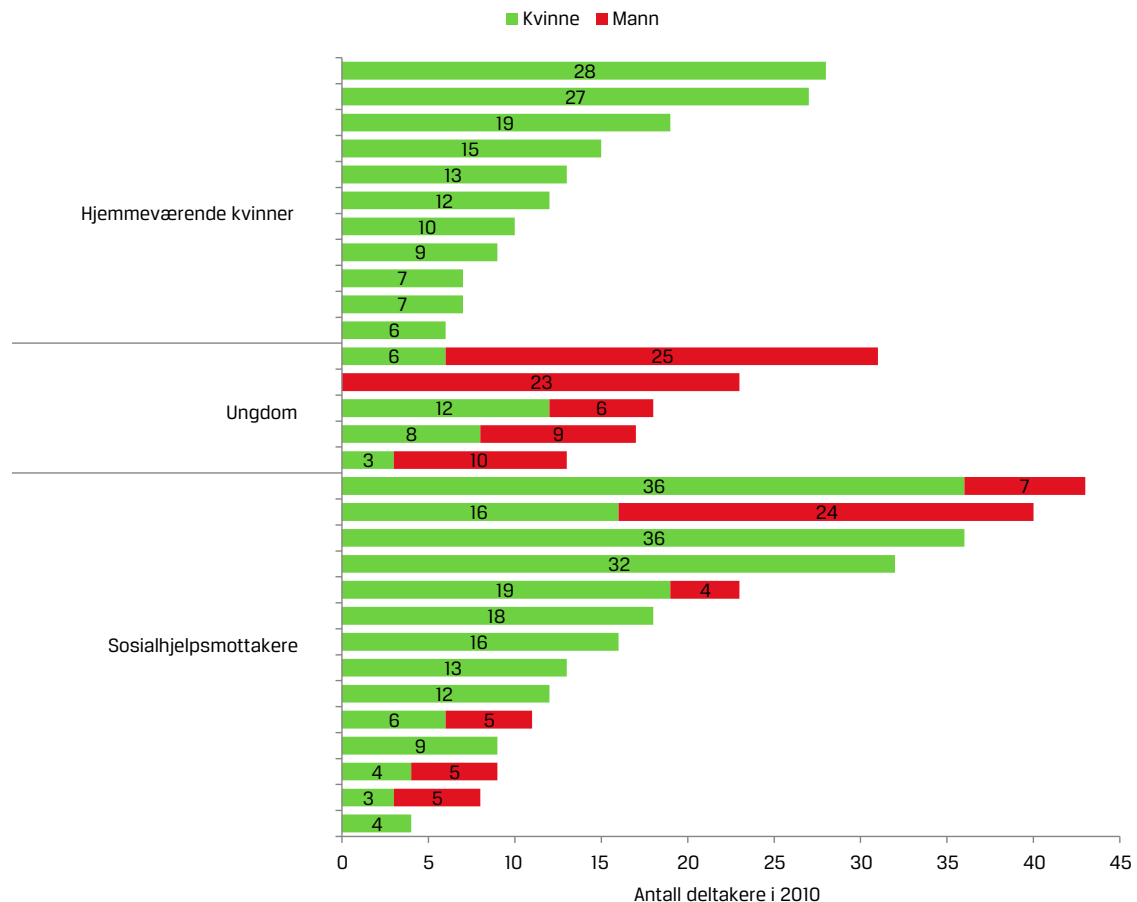
I 2010 var det totalt 529 deltakere i prosjekt. 228 deltakere startet opp i løpet av året, 301 var deltakere i prosjekt fra før 2010. 250 av disse er videre med i prosjekt i 2011, det vil si at 279 avsluttet eller avbrøt Ny sjanse i løpet av året.

Ungdomsprosjektene har blitt om lag dobbelt så store i løpet av året. Prosjektene for hjemmевærende kvinner har også økt antall deltakere og den relative andelen de utgjør av alle deltakere, mens prosjektene for den opprinnelige Ny sjanse-målgruppen, langtids sosialhjelpsmottakere, har sunket.

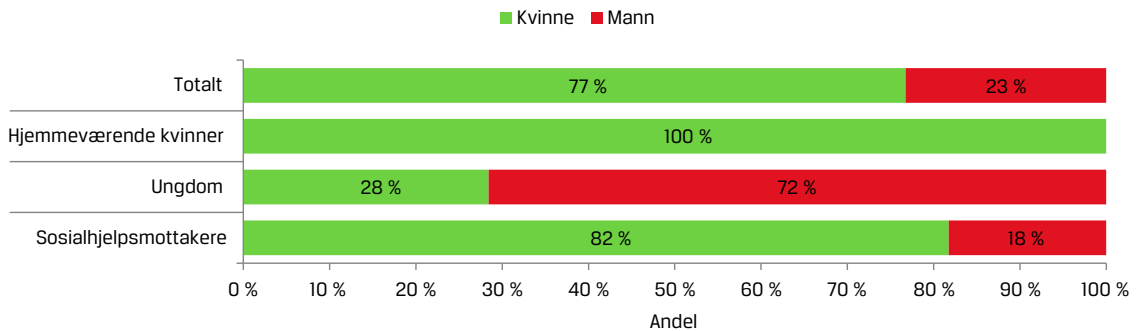
Figur 1.1 viser oversikt over alle prosjekt fordelt på målgrupper og kjønn. 11 prosjekter med 153 deltakere hadde målgruppe hjemmевærende kvinner, fem prosjekter hadde ungdom som målgruppe, med til sammen 102 deltakere, og resten, 274, var deltakere i de 14 prosjektene for sosialhjelpsmottakere.

Figuren viser også den store variasjonen mellom prosjektene i hvor mange deltakere de hadde i 2010, fra kun fire til 43 deltakere.

Figur 1.1 Antallet kvinner og menn som var med hele eller deler av 2010 i de ulike Ny sjanse-prosjektene. Antall.

Figur 1.2. Andelen menn og kvinner etter målgruppe og totalt. Prosent

1.2 Kjønnfordeling

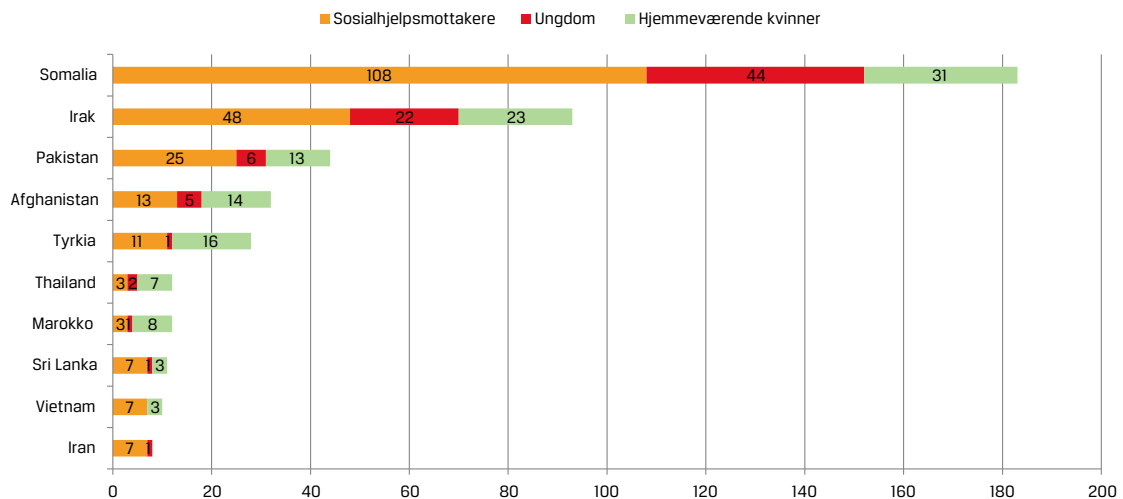
I figur 1.1 er kjønnfordelingen vist i antall etter prosjekt. Ett av ungdomsprosjektene skiller seg ut med kun mannlige deltakere, og hele åtte av de 14 prosjektene for sosialhjelpsmottakere hadde kun kvinnelige deltakere.

Av de 529 deltakerne i 2010 var 123 menn og 406 kvinner, noe som gir en kvinneandel på hele 77 prosent (figur 1.2). I 2009 var kvinneandelen 71 prosent, og i 2008 og 2007 65 prosent. I ungdomsprosjektene var mennene i klart flertall i 2010: Av de 102 deltakerne var det 29 kvinner (28 prosent), mot en kvinneandel på ca. 34 prosent i 2009. I prosjektene for sosialhjelpsmottakere er det tydelig at prosjektene prioriterer kvinner som målgruppe, med en kvinneandel på 82, mot en kvinneandel på 72 året før (figur 1.2).

1.3 Landbakgrunn

Deltakerne i 2010 hadde 59 ulike landbakgrunner. Personer med bakgrunn fra Somalia utgjorde 35 prosent av deltakerne og var nesten dobbelt så stor som den nest største gruppen – fra Irak (18 %). Særlig blant ungdommene er det en stor andel med bakgrunn i disse to landene.⁷ I figur 1.3 vises antallet deltakere fra de ti største landgruppene i Ny sjanse i 2010. Deltakerne med disse landbakgrunnene utgjorde 82 prosent av alle deltakerne (N=433). Dette viser at prosjektene prioriterer personer fra store flyktning-grupper med samlet sett svak arbeidsmarkeds-tilknytning.

Figur 1.3. Antallet deltakere fra de 10 største landgruppene i Ny sjanse i 2010.

⁷ Av ungdommene er det åtte deltakere som er norskfødt av innvandrede foreldre. I materialet er disse deltakernes landbakgrunn oppført som det landet foreldrene innvandret fra.

Halvparten av mennene hadde somalisk bakgrunn og hver femte iraksk. Blant kvinnene var tre av ti somaliere, 17 prosent irakere og ti prosent hadde pakistansk bakgrunn. De fem største landgruppene i Ny sjanse 2010 var de samme som i 2009. Somaliere har utgjort en stor andel av deltakerne i Ny sjanse siden oppstarten i 2005, og andelen har vært noe stigende. Irakere utgjorde en stor andel de første årene, men denne har blitt redusert de siste årene. Se mer om dette i kapittel 4.

1.4 Alder, botid i Norge og familiesituasjon

I snitt var deltakere i Ny sjanse i 2010 34 år ved oppstart i Ny sjanse. De hjemmевærende kvinnene var 34 år, sosialhjelpsmottakerne 38 år og ungdommene var 21 år.

Det at det i ungdomsprosjektene er en overvekt av menn, medfører at snittalderen blant menn er langt lavere enn for kvinner. Blant sosialhjelpsmottakerne er kvinnene i snitt noe eldre enn mennene. Aldersspredningen i Ny sjanseprosjektene er stor, fra 18 til hele 65 år.

I gjennomsnitt har deltakerne i Ny sjanse i 2010 bodd i Norge i ni år når de startet i Ny sjanse, og dette gjennomsnittet er så å si likt på tvers av kjønn og målgruppe. Kortest botid i snitt har de hjemmевærende kvinnene med åtte år. Disse kvinnene var i gjennomsnitt 27 år ved innvandring til Norge, noe yngre enn deltakerne i sosial-

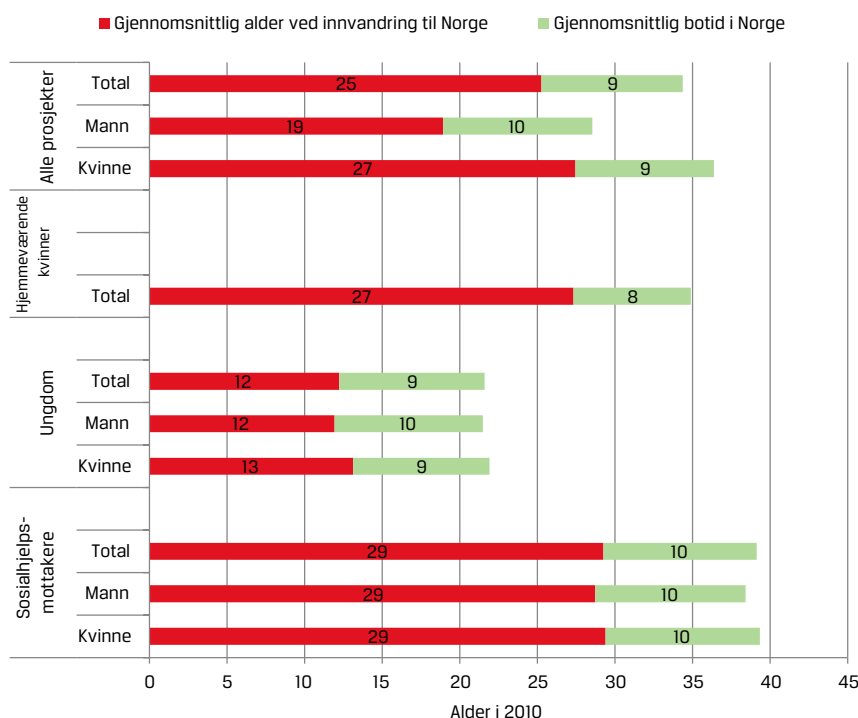
hjelpsmottakerprosjektene (29 år). Ungdommene var i snitt 12 år ved innvandring til Norge, og de hadde dermed ikke langt fra halvparten av livet sitt levd i Norge, i motsetning til deltakerne i de andre prosjektene som har levd i snitt om lag en fjerdedel av livet i Norge så langt.

Figur 1.4 viser gjennomsnittlig alder ved innvandring til Norge og gjennomsnittlig botid i Norge, etter målgruppe.

307 deltakere, 63 prosent, i Ny sjanse i 2010 hadde hjemmeboende barn under 18 år; 32 prosent av mennene og 72 prosent av kvinnene. Om lag hver tiende ungdom hadde hjemmeboende barn, og blant menn i prosjekter for sosialhjelpsmottakere hadde 63 prosent av mennene hjemmeboende barn. Andelen som har barn, er omtrent lik for kvinnene i sosialhjelpsmottakerprosjektene som for de hjemmевærende kvinnene (ca. 76 og 78 %), men andelen kvinner som er enslige forsørgere blant den førstnevnte gruppen, er langt større (se figur 1.5).

Materialet viser at mange av husholdene har store barneflokker, og til sammen har deltakerne i 2010 forsørgeransvaret for 828 barn under 18 år. De 307 deltakerne som har barn, har i snitt 2,7 hjemmeboende barn under 18 år per hushold. Blant ungdommene er snittet ett barn, blant de hjemmевærende kvinnene 2,6, omtrent likt som kvinnene i prosjektene for sosialhjelpsmottakere (2,7). Gruppen som skiller seg ut, er mann-

Figur 1.4. Gjennomsnittlig alder ved innvandring til Norge og gjennomsnittlig botid i Norge etter målgruppe. N=467

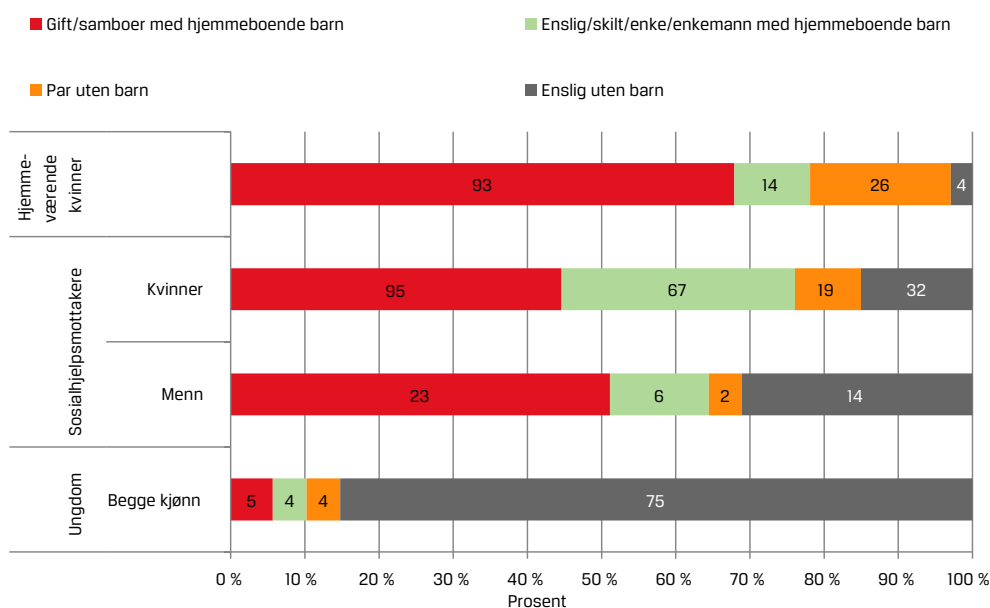
lige sosialhjelpsmottakere med i snitt 3,4 barn. Prosjektene har altså foruten å prioritere inn kvinner som målgruppe, også i stor grad rekruttert menn med mange barn i disse prosjektene.

1.5 Deltakernes skrive-/leseferdigheter og tidligere utdanning og arbeidserfaring

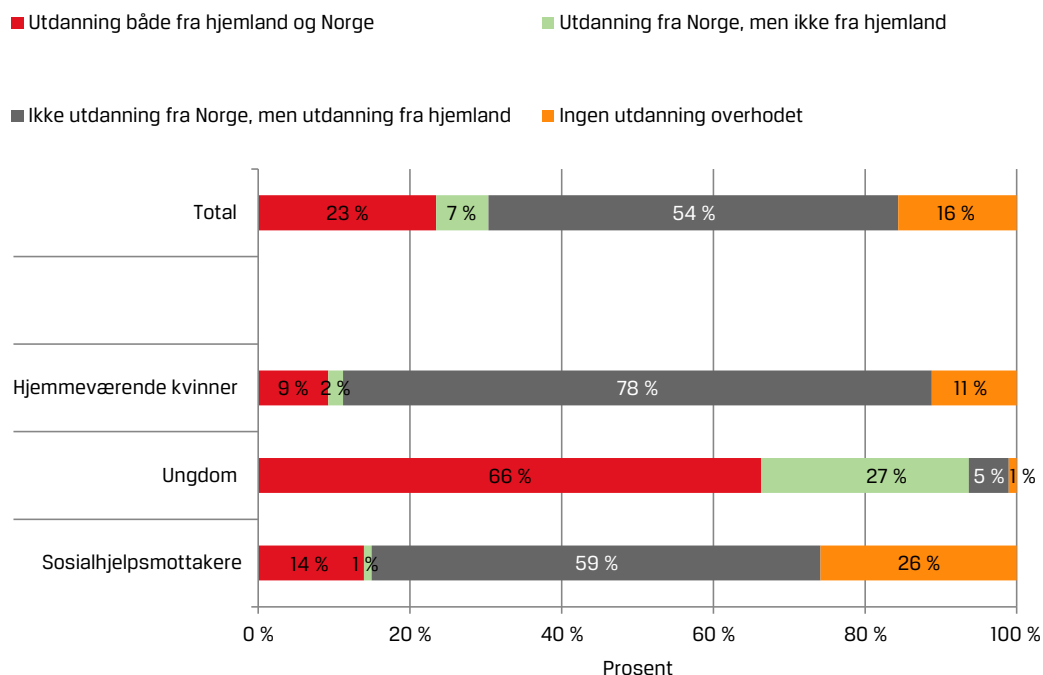
Som figur 1.6 viser, hadde hele 26 prosent (52 deltakere) av sosialhjelpsmottakerne ingen utdanning overhodet, men dette gjaldt også hver tiende hjemmeværende kvinne (17 deltakere).

IMDis kartlegging viser at det blant ungdommene er hele syv av ti som har enkeltfag fra videregående, men bare fem prosent har fullført videregående. Dette viser at prosjektene i stor grad rekrutterer ungdom som har avbrutte utdanningsløp. Blant de hjemmeværende kvinnene har nesten fire av ti 11 år eller mer med utdanning fra hjemlandet, men også blant sosialhjelpsmottakerne er det drøyt en fjerdedel som har forholdsvis lang eller lang utdanning fra hjemlandet. En like stor andel i denne målgruppen har imidlertid ingen utdanning fra før de migrerte.

Figur 1.5. Antall og andel deltakere i ulike husholdssammensetninger, etter målgruppe. N=483

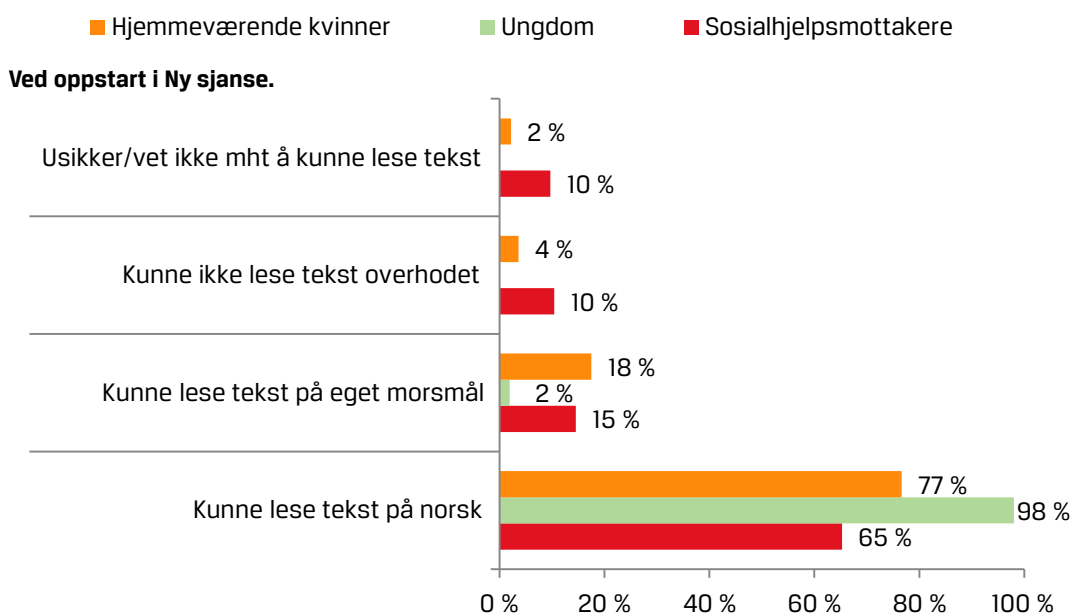
Figur 1.6. Andelen som har utdanning fra hjemland og eller utdanning fra Norge, etter målgruppe. N=448.

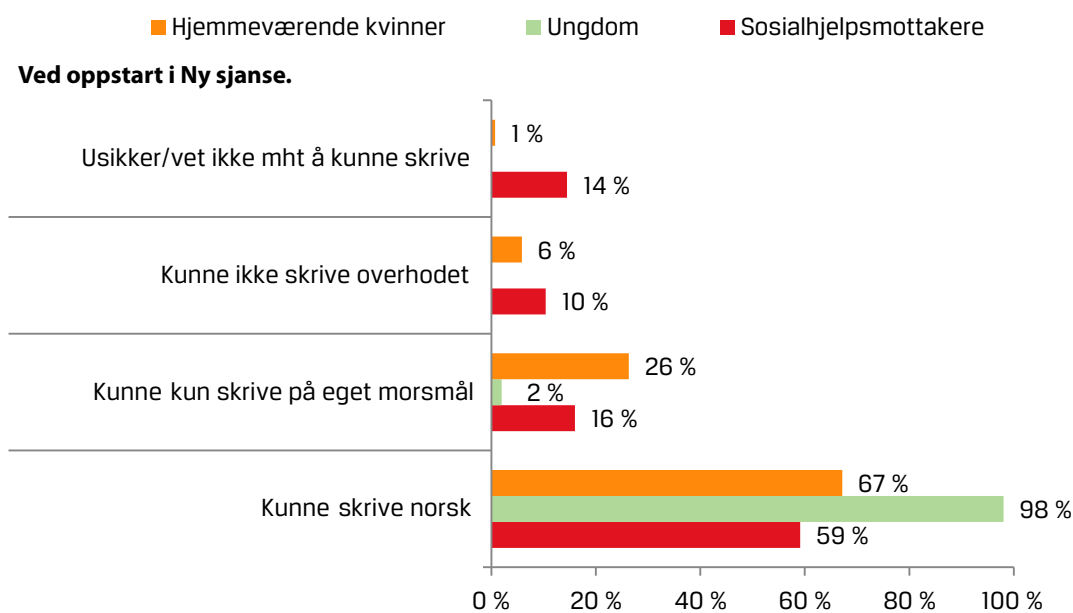
Variasjonen i hvorvidt deltakerne har utdanning, utdanningsnivå og land hvor eventuell utdanning er tatt, gjenspeiles delvis i lese- og skriveferdigheter. I figurene 1.7 og 1.8 framkommer programrådgivernes oppfatninger om de enkelte deltakeres lese- og skriveferdigheter på norsk og morsmål. Et flertall av deltakerne, og da spesielt blant ungdommene, kunne lese og skrive norsk da de startet i Ny sjanse. Det samlede bildet av lese- og skriveferdighetene er videre at det er

noe høyere blant de hjemmeværende kvinnene enn blant sosialhjelpsmottakerne. Det er også en del deltakere som verken kan lese eller skrive, verken på eget morsmål eller norsk. Det er imidlertid viktig å huske at vi her ikke har kartlagt nivået på lese- og skriveferdighetene, og ifølge prosjektene er det mange av deltakerne som må sies å ha et svært lavt nivå på de lese- og skriveferdighetene de har før oppstart i Ny sjanse.

Figur 1.7. Andel av deltakerne som programrådgiverne oppgir at henholdsvis ikke kunne lese tekst overhodet, kun kunne lese tekst på eget morsmål eller kunne lese tekst på norsk, etter målgruppe. Prosent. N=508

Figur 1.8. Andel av deltakerne som programrådgiverne oppgir at henholdsvis ikke kunne skrive overhodet, kun kunne skrive på eget morsmål eller kunne skrive på norsk, etter målgruppe. Prosent. N=508

Hele 46 prosent av alle deltakerne i 2010 hadde ikke noen arbeidserfaring overhodet fra før de begynte i Ny sjanse (se figur 1.9). Én av tre hjemmевærende kvinner har kun arbeidserfaring fra hjemlandet, og hver femte enten slik erfaring fra Norge eller både fra hjemland og Norge. Over halvparten av ungdommene har arbeidserfaring fra Norge, men ettersom de fleste innvandret til Norge som barn, har ikke uventet svært få arbeidserfaring fra hjemlandet.

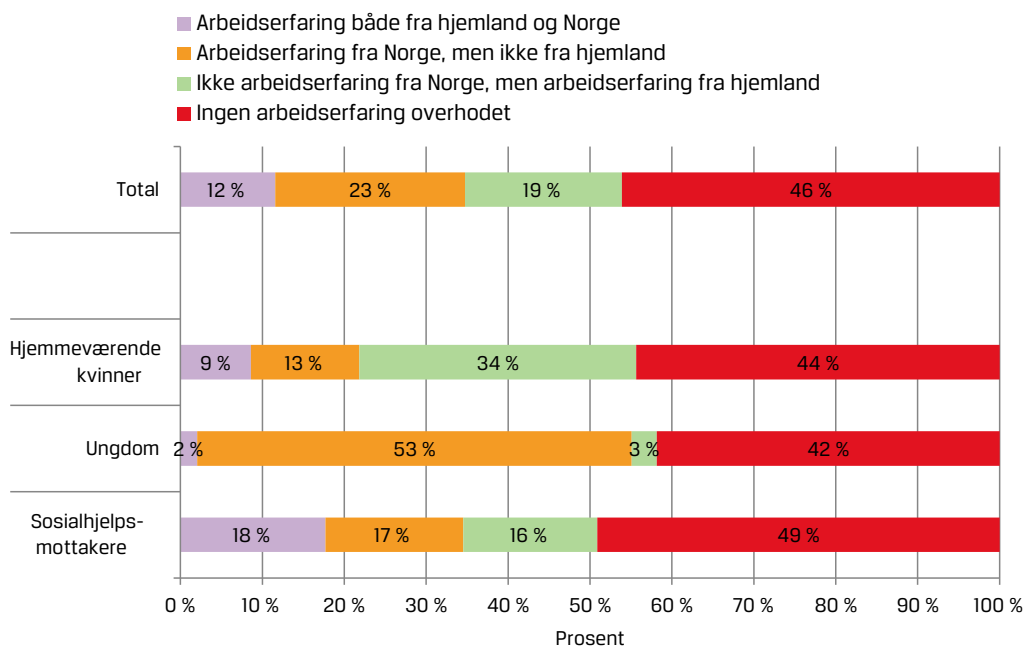
Hele tre fjerdedeler av mennene i prosjekter for sosialhjelpsmottakere har arbeidserfaring fra Norge, i motsetning til kun 20 prosent av kvinnene i de samme prosjektene. Forskjellene er noe mindre når det gjelder å ha arbeidserfaring fra hjemlandet. Andelen med arbeidserfaring fra Norge er omtrent lik blant de hjemmевærende kvinnene og kvinnene i sosialhjelpsmottakerprosjektene, men de førstnevnte har langt oftere arbeidserfaring fra hjemlandet enn de sistnevnte (42 vs. 24 %). Kvinnene i ungdomsprosjektene er de som oftest har erfaring fra norsk arbeidsliv før Ny sjanse – om lag ti prosentpoeng oftere

enn for mennene i ungdomsprosjektene, men som vi også så tidligere, er det svært få kvinner i ungdomsprosjektene (kun 29 av 102).

Materialet viser at det både blant de hjemmевærende kvinnene og sosialhjelpsmottakerne er over 30 prosent som har to år eller mer erfaring fra arbeidslivet i hjemlandet. De samme gruppene har samtidig mindre erfaring fra det norske arbeidsmarkedet, spesielt gjelder det de hjemmевærende kvinnene. Ungdommene skiller seg klart ut, med svært få med erfaring fra hjemlandet og hele en tredjedel med erfaring, men under ett år, fra Norge.

IMDi finner i sin gjennomgang av data om deltakerne fra 2005–2010 at deltakerne utskrevet i 2010 hadde lavere utdanningsnivå og mindre arbeidserfaring både fra hjemlandet og fra Norge, enn de som ble utskrevet i tidligere år av Ny sjanse. Som vi skal se i kapittel 4, kan dette si noe om sannsynligheten for overgang til arbeid og utdanning etter fullført program.

Figur 1.9. Arbeidserfaring fra hjemland og fra Norge etter målgruppe. Prosent. N=475

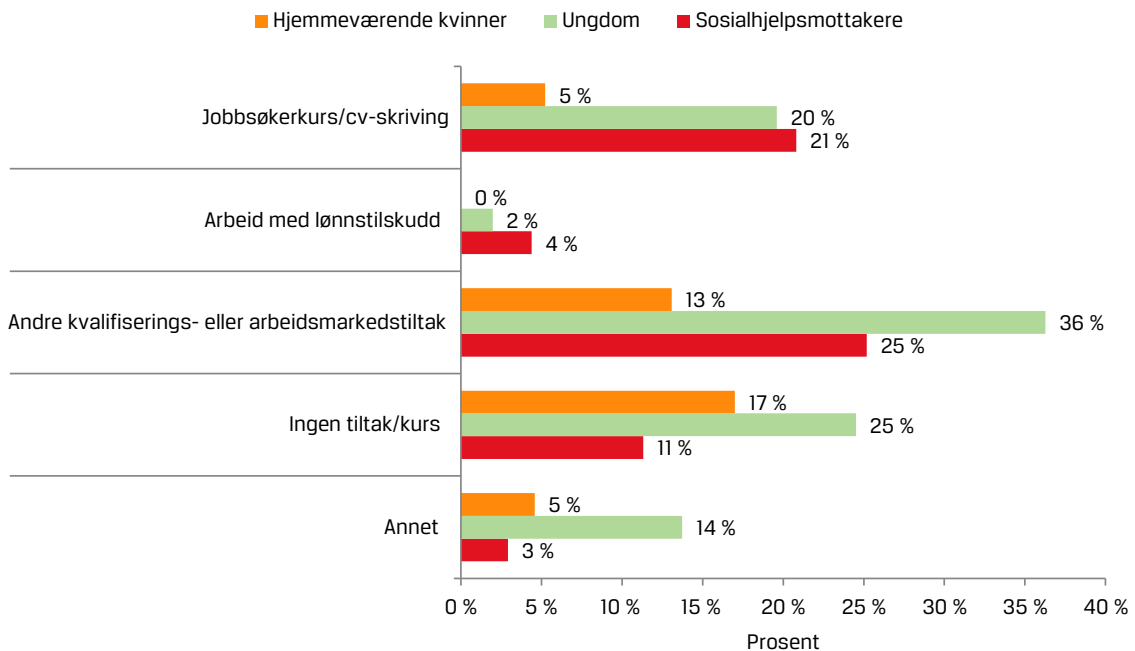

1.6 Deltakernes tiltakshistorikk før Ny sjanse

Hver fjerde deltaker i 2010 har vært i ett eller flere kvalifiserings- eller arbeidsmarkedstiltak før de starter i Ny sjanse (se figur 1.10). Dette gjelder særlig ungdommene, men i langt mindre grad de hjemmeværende kvinnene. Deltakerne i de sistnevnte prosjektene har da også langt sjeldnere deltatt på jobbsøkerkurs. Kun én av ti av deltakerne i sosialhjelpsmottakerprosjektene har ingen tidligere erfaring med tiltak/kurs, men dette gjelder en fjerdedel av ungdommene. Deltakerne i sosialhjelpsmottakerprosjektene

samlet sett har langt oftere deltatt på tiltak/kurs før Ny sjanse, og eventuelle erfaringer med "svingdørsproblematikk" er hyppigst forekommende blant disse deltakerne. Oppimot to av ti av de hjemmeværende kvinnene har deltatt på to eller flere tiltak/kurs, om lag like mange som ikke noen overhodet.

Figur 1.10. Andelen som har gjennomført ulike typer kurs og vært inne i ulike typer tiltak før Ny sjanse, etter målgruppe. Prosent. N=529

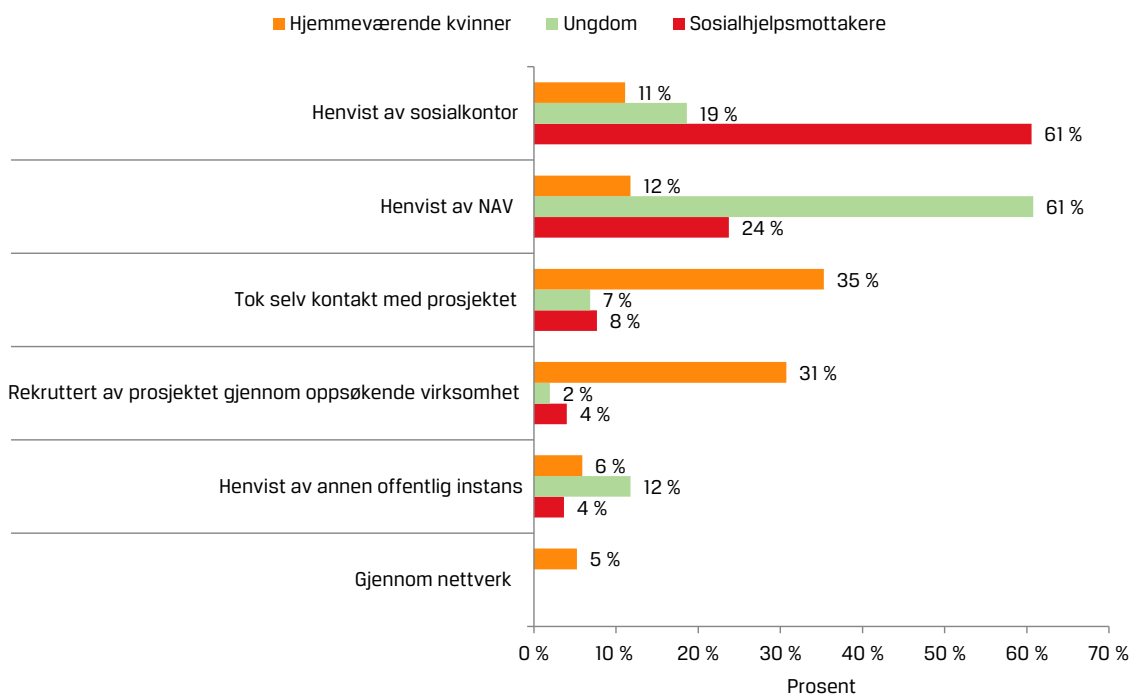
2. NY SJANSE-PROGRAM. REKRUTTERING, INNHOLD OG AVSLUTNING

2.1 Rekrutteringskanaler inn i Ny sjanse

De forskjellige Ny sjanse-prosjektene har en klart ulik profil med hensyn til hvilken kanal deres deltakere kommer til prosjektene gjennom. I figur 2.1 kan vi se at sosialhjelpsmottakerne i all hovedsak kommer etter henvisning fra sosialkontor, ungdommene blir oftest henvist fra NAV, mens de hjemmeværende kvinnene oftest enten er rekruttert av prosjektet gjennom oppsøkende virksomhet eller har selv tatt kontakt med prosjektet med forespørsel om å få delta.

hovedsakelig med NAV og voksenopplærings-sentra, men også med rådgivere i kommunene/bydelene, helsestasjoner, skoler og barnehager. Programrådgivere i Ny sjanse meldte at de opplevde offentlige instanser som positive, fordi de kunne sende deltakere som falt utenfor deres område, videre til Ny sjanse. Ved rekruttering via innvandremiljøer, såkalt "bred rekruttering", var det viktig å få kontakt med sentrale personer i miljøene som kunne påvirke andre. Kontakt via løst koblede nettverk er gjennomgående den

Figur 2.1. Andel som ble henvist/kom i kontakt med Ny sjanse gjennom ulike rekrutteringskanaler, etter målgruppe. Prosent. N=526

Flere prosjekter melder som et godt grep utvidet samarbeid med ektefelle, både i rekruttering av kvinner til prosjektene, men også i gjennomføring av program. Mange prosjekter har jevnlig veilednings- og oppfølgingssamtaler med kvinnene hvor også deres menn er aktivt til stede. I MiAs kartlegging av rekrutteringsprosessen for prosjekter med hjemmeværende kvinner, meldte alle prosjektene at det var mannen som oftest ringte og meldte på sin ektefelle til prosjektet⁸. Kartleggingen viste videre at ved rekruttering via offentlige instanser samarbeider prosjektene

mest effektive metoden etter at prosjektene har kommet i gang. Å kontakte miljøer på denne måten krever tid og tålmodighet, men gir resultater etter hvert som man får tak i sentrale personer.

I undersøkelsen viste skriftlig informasjon seg å være lite effektivt for rekruttering av deltakere. Ingen av deltakerne sa at de så den skriftlige informasjonen før de kom på møtet med Ny Sjanse. I noen få tilfeller så ektefellen informasjonen. Dette viser at skriftlig informasjon er mest effektiv når den er rettet mot andre offentlige

⁸ Mangfold i arbeidslivet (2011). Metodeutprøving Ny sjanse for IMDi 2010. Rekruttering av deltakere. Veiledningsmetodikk. Formidling til arbeidslivet.

instanser eller rettet mot arbeidsgivere som skal gi praksisplass. Informasjonen, hvis den er enkelt formulert, kan være i stikkordsform og være en slags påminnelse om hva prosjektet går ut på, som kvinnene kan ta med hjem til sin familie, men som informasjon for å få kvinnene inn i prosjektet har den ingen funksjon.

I kommunenes prosjektrapportering til IMDi nevner én kommune inntak i grupper som et av deres mest positive grep. Dette gir deltakerne større nettverk, felles identitet overfor prosjektet og økt motivasjon gjennom suksesshistorier. IMDi, med bistand fra Proba samfunnsanalyse, har sett nærmere på bruken av grupper versus individuelle opplegg i Ny sjanse. Å delta i et sosialt fellesskap gir deltakerne styrket motivasjon og deltakerne fungerer som rollemodeller for hverandre. Vi ser imidlertid at dette også kan slå tilbake på deltakerne ved at deltakere som er lenger fra arbeidsmarkedet, kan bli demotivert av å bli hengende etter.

2.2 Tid det tar å rekruttere deltakere

Selv om de hjemmeværende kvinnene i stor grad har andre veier inn i Ny sjanse, ser vi at selve tiden fra første kontakt med prosjekt til faktisk oppstart med heldags kvalifisering i Ny sjanse, ikke er veldig annerledes enn for de andre målgruppene. Dette er en endring fra året før hvor de hjemmeværende kvinnene brukte lengre tid fra det første møte til første utbetaling av stønad. Det er blant sosialhjelpsmottakerne hele fire av ti som starter opp veldig raskt (under en måned), men også blant disse en del, hver femte, som det tar forholdsvis lang tid (tre måneder eller mer) å få oppstart i program for.

I mange tilfeller er det både viktig og riktig at det tar tid fra første kontakt til faktisk oppstart i prosjekt for kartlegging og avklaring av om Ny sjanse er riktig tiltak for vedkommende deltaker. Én kommune skriver i sin prosjektrapport for 2010: "Prosjektet erfarer at tydelighet i forhold til hva som forventes av deltakerne og hva som er premisene for deltakelse i prosjektet, er svært nyttig. Tydelighet i krav og forventninger gir bedre resultater, mindre misforståelser og bedre samarbeidsklima."⁹ Senere i dette kapittelet (2.5) skal vi se at forholdsvis mange deltakere avslutter eller avbryter program raskt. Dette kan ha noe å gjøre med at man har brukt for liten tid til avklaring i forkant av oppstart, både av arbeidsevne, helse og forventninger til program.

2.3 Innhold i program

For å kartlegge hvilket tilbud deltakerne i Ny sjanse får, har vi bedt programrådgiverne oppgi hvilke type tilbud den enkelte deltaker har deltatt i så langt i sitt program.¹⁰

Språktrening

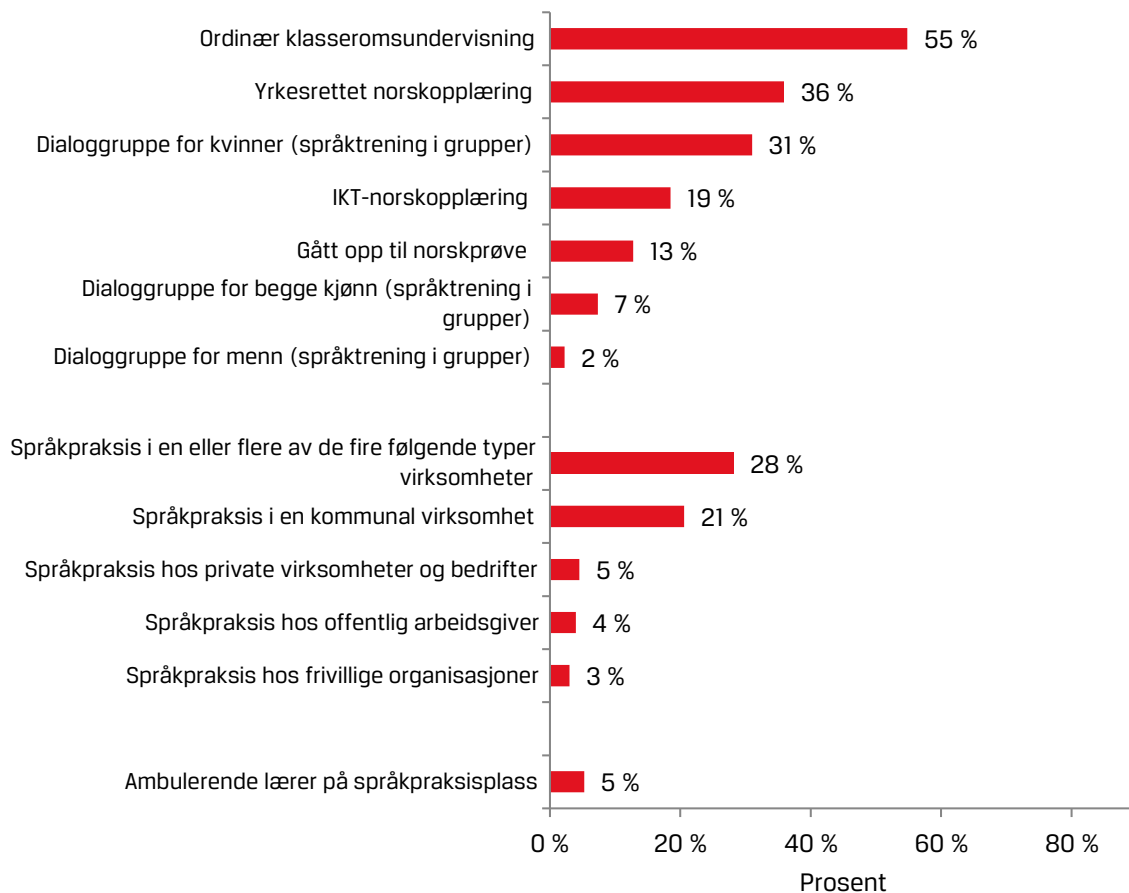
I figur 2.2 vises andelen som har deltatt i former for språktrening innenfor Ny sjanse. Vi ser at over halvparten har deltatt på ordinær klasseromsundervisning, og yrkesrettet norskopplæring har så langt over en tredjedel fått. I prosjektene er dialoggrupper for kvinner også mye benyttet i språktreningen. Det er 28 prosent av deltakerne som har hatt språkpraksis i en eller flere av de fire typer virksomheter som her er kartlagt (kommunale virksomheter, private virksomheter og bedrifter, offentlig arbeidsgiver og frivillige organisasjoner).¹¹ Mest vanlig er språkpraksis i kommunale virksomheter. Vi skal også legge merke til at 13 prosent av deltakerne i 2010 hadde gått opp til norsksprøve som en del av program.

9 Fra prosjektrapportering til IMDi for 2010

¹⁰ Kartleggingen av dette dekker både de som avsluttet Ny sjanse i 2010, og de som fortsatte sin deltakelse videre i 2011. For dem som startet i Ny sjanse før 2010, er tilbud de deltok på den gangen, også en del av materialet. Kun de totale andeler presenteres her

¹¹ For å få et bilde på bruk av språkpraksisplasser samlet sett har vi laget en samlekategori hvor alle som har hatt en eller flere språkpraksisplasser, uavhengig av hvor, er samlet (innrammet søyle). Av de 149 deltakerne som har hatt språkpraksis i løpet av program, eller hittil i program hvis de ikke var ute av Ny sjanse til årsskiftet 2010/11, var det noen som hadde hatt flere språkpraksisplasser. 17 deltakere hadde hatt to.

Figur 2.2. Andelen deltakere i 2010 som har deltatt på ulike språktreningstilbud så langt i Ny sjanse. Prosent. N=529

Materialet viser at det er langt sjeldnere med norskopplæring innenfor ungdomsprosjektene, mens det i prosjektene for hjemmевærende kvinner legges mye vekt på norskopplæring. Ni av ti av disse kvinnene hadde fått ordinær klasseromsundervisning, 43 prosent hadde hatt språkpraksis, og 20 prosent hadde gått opp til norskprøve. Selv om det på gruppenivå er noe bedre lese- og skriveferdigheter blant de hjemmевærende kvinnene enn blant sosialhjelpsmottakerne, slik vi har målt det med de forbehold det innebærer, er altså bruken av norskopplæringstilbud mer omfattende overfor de hjemmевærende kvinnene.

Flere prosjekter melder at norskkunnskaper er en av de største utfordringene overfor denne gruppen. Et prosjekt med hjemmевærende kvinner som deltakere rapporterer: "Den norskspråklige kompetansen er lav hos mange av deltakerne. Dette gjør at vi må påregne relativt lange løp før de er arbeidsklare. Hos de eldste deltakerne er det også en stor utfordring å holde fokus på

norskopplæring i lang tid. Vi jobber kontinuerlig med å videreutvikle våre metoder for å gi et tilbud som er best mulig tilpasset den enkeltes læreevne."¹² Flere prosjekter melder videre at klasseromsundervisning ikke viser seg som den mest effektive måten å lære norsk på for målgruppene i Ny sjanse. Blant annet melder ett prosjekt at deres opplæringsmetodikk med situasjonsbestemt læring (undervisningskjøkken) fører til mindre fravær enn ved ordinær norskopplæring.

Fra gjennomgangen av bruken av grupper versus individuelle opplegg i Ny sjanse, ser vi at Ny sjanse-program som ikke legger vekt på utvikling av gruppefølelse, ser ut til å ha en sterkere individuell tilpasning og raskere overgang til arbeidspraksis. Disse prosjektene vektlegger at norskundervisning skal være knyttet til praksisen og arbeidsplassen. Det kan være gode argumenter for nettopp å legge språktreningen til arbeidspraksisen.

¹² Fra prosjektrapportering til IMDI for 2010

Eksempler på gode grep og erfaringer i norskopplæring

Skedsmo kommune erfarer at norskopplæring og veiledning på arbeidsplassen er avgjørende for suksess i arbeidet. Bruk av autentisk materiale har vært av stor betydning i individuell tilpasning av undervisningen (for eksempel bruk av bilder som bruksanvisninger). Det arbeidsgivere oftest gir tilbakemelding på som det største hinderet for å få deltakeren i jobb, er manglende norskspråklige ferdigheter. Realitetsorientering, strenge krav til deltaker, "empowerment"¹³ og bevisstgjøring av egen kompetanse (interessekartlegging) har vært sentralt i Skedsmos arbeidsmetode.

Bydel Sagene har gode erfaringer med at yrkesrettet norskopplæring kombinert med kvalifisering i ordinære arbeidsplasser fører til ordinært arbeid. *"Fra å være langtidshjemmeværende kvinner med lav samfunnsdeltakelse og liten arbeids-erfaring kan vi vise til eksempler på kvinner som nå har kommet i eksterne praksisplasser der de får et systematisk kvalifiseringsprogram som har ført til tilbud om ekstravakter og vikariater. Vi har også hatt kvinner som før Ny sjanse var analfabeter med ingen skolegang og svake norskkunnskaper, som nå har blitt alfabetisert og kvalifisert til å sette i gang et utdanningsløp."*

Trondheim kommune nevner båndet mellom norskundervisning og arbeidsrettet aktivitet som et godt grep. Norskundervisningen foregår i egne lokaler og er under kontinuerlig evaluering og utvikling, og integreres til enhver tid sammen med arbeidet med å føre deltakerne ut i arbeidsmarkedet. Prosjektet har også lyktes godt med å sette sammen fulltidsukeplaner som deltakerne mestrer.

(Fra prosjektrapporteringer til IMDi for 2010)

13 Empowerment som metode handler om å hente fram de ressurser en person allerede har, og på den måten øke selvtilit.

Opplæring/utdanning

Materialet viser at det er en lav andel deltakere som får tilbud om opplæring/utdanning i 2010. Hver tyvende deltaker har så langt i Ny sjanse fått en godkjenning eller en vurdering av universitets/høyskoleutdanning fra utlandet, de fleste hjemmehørende kvinner (14 %). Grunnskole for voksne har blitt noe benyttet i alle målgruppene, mens det i størst grad er ungdom som tar enkeltfag på videregående skole i Ny sjanse.

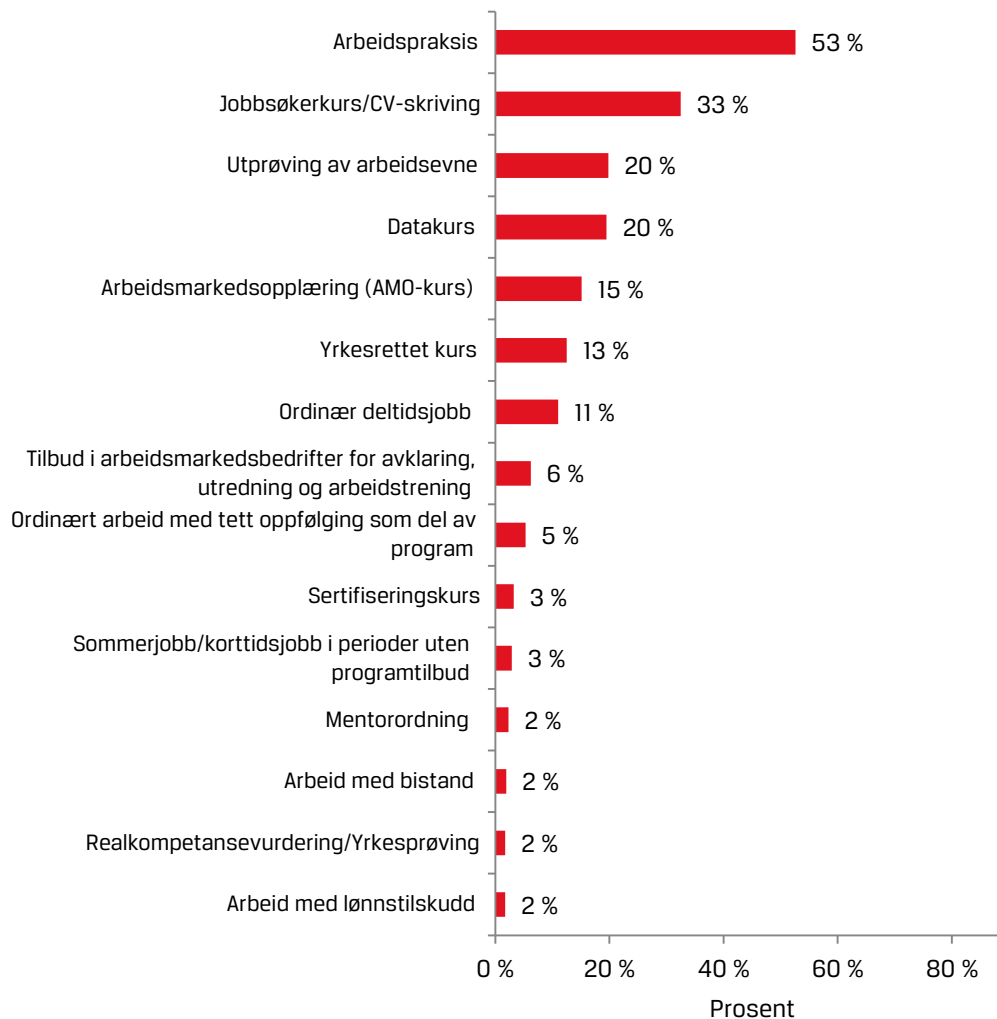
Yrkesmessig kompetanse

Arbeidspraksis er det tilbudet for å bygge opp yrkesmessig kompetanse som flest deltakere så langt har mottatt (figur 2.3). Dette er det vanligste tilbudet i alle de tre målgruppene. En tredjedel av deltakerne hadde i 2010 så langt fått jobbsøkerkurs/opplæring i CV-skriving, noe spesielt mange innen ungdomsprosjektene hadde fått tilbud om. Hver femte deltaker hadde

fått utprøving av arbeidsevne¹⁴, et tilbud som hver tredje av de hjemmehørende kvinnene hadde fått så langt, og det bør også nevnes at det blant sosialhjelpsmottakerne var vanligere å ha arbeidsmarkedsopplæring (AMO-kurs) og yrkesrettede kurs.

14 Dette kan for eksempel være utprøving av arbeidsevne i en arbeidsmarkeds bedrift. Utprøving av arbeidsevne forstås altså her som noe annet enn NAVs arbeidsevnevurdering, hvor arbeidsevnen vurderes på to måter: i et skjema for egenvurdering og i en samtale med veileder i NAV. Se: <http://www.nav.no/Arbeid/Arbeidsevnevurdering+i+NAV.101790.cms>

Figur 2.3. Andelen deltakere i 2010 som har fått tilbud innenfor yrkesmessig kompetanse så langt i Ny sjanse. Prosent. N=529

For mange av deltakerne fører arbeidspraksis til ansettelse i samme virksomhet. I undersøkelsen av arbeidsgiveres erfaringer med Ny sjanse-deltakere oppgir arbeidsgivere selv at den viktigste årsaken til ansettelse er at personen har hatt praksis hos dem.¹⁵

Mange prosjekter rapporterer at i tillegg til individuell, tett og skreddersydd oppfølging av deltakerne er arbeidspraksis, norskopplæring på arbeidsplass, bruk av faddere på praksisplass og nært samarbeid med arbeidsgivere, suksesskriterier i Ny sjanse. Spesielt har ungdomsprosjektene i Ny sjanse et klart arbeidsfokus, arbeider systematisk mot arbeidsmarkedet og benytter seg ofte av praksisplasser med tett oppfølging av arbeidsgiver og deltaker i praksis.

¹⁵ Rambøll Management Consulting (2010): Undersøkelse om arbeidsgiveres erfaringer med ansettelse av tidligere Ny sjanse-deltakere.

Eksempel på godt grep og erfaring fra samarbeid med arbeidsgivere

Bergen kommune erfarer at en samarbeidsavtale med en større kjede har ført til at ungdom som aldri ville blitt ansatt på ordinær måte, nå er i fast arbeid. Bergen har også en avtale med den største arbeidsmarkedsbedriften i Bergen, som sikrer deltakere rask plass for arbeidsutprøving. Bergen skriver videre at det er helt avgjørende med tett individuell oppfølging, og at denne gruppen med ungdommer har behov for en helt annen oppfølging enn det et ordinært NAV-tiltak har ressurser til å gjennomføre. Bergen skriver: "I forhold til målsettingen om jobb, så har prosjektet vært spesielt vellykket med tanke på samarbeidsavtaler med arbeidsgivere. Dette har ført til at flere deltakere nå har kommet i jobb. Tett individuell oppfølging har vært avgjørende for at dette kan lykkes. Helheten av prosjektet med ulike innfallsvinkler der det er rom for både arbeidsutprøving, grupper og individuell oppfølging, erfarer vi er en suksess."

Lørenskog kommune har overført metodikk og tilnæringsmåte opparbeidet gjennom to år med praksisplasser i kommunale enheter, til å gjelde oppfølging av praksisplasser i private bedrifter. Siden januar 2010 har de jobbet målrettet mot private bedrifter i Lørenskog. Erfaringen fra Lørenskog viser at oppfølgingen i private bedrifter er annerledes enn i det offentlige. Private bedrifter, mer enn i det offentlige:

- Stiller større krav til at deltakerne er motiverte ved oppstart
- Har ofte en klar intensjon med den de velger å ta inn i praksis
- Tilbyr raskere ansettelse hvis den de har i praksis, gjør en god jobb
- Har et økende fokus på samfunnsansvar med å ta innvandrere inn i praksis
- Kan ha en mer fleksibel struktur, som kan føre til at man kan opprette stillinger hvis det avdekkes behov

Lørenskog benytter faddere på praksisplassene som nøkkelpersoner og har erfart at god informasjon og samarbeid med faddere i praksisperioden er avgjørende. Lørenskog hadde kåring av årets fadder 2010 med oppslag i lokalavisa.

Bydel Østensjø rapporterer at det å jobbe sammen med deltakeren på praksisplass har mange fordeler, som for eksempel at problemområder blir avdekket og læringen kan understøttes. Det bidrar også til en videre relasjonsbygging mellom deltakeren og prosjektmedarbeideren. Det å arbeide side om side, iført samme arbeidsuniform, underbygger likemannsperspektivet og er med på å redusere avstanden mellom "systemet" og den enkelte deltaker. Bruk av detaljerte oppfølgings skjemaer i samtaler med kontaktpersonene på praksisplass gjør at informasjonen kan brukes på en mer konkret måte i veiledningsarbeidet med den enkelte.

(Fra prosjektrapportering til IMDi for 2010)

Samfunnsorienterende/andre typer tilbud

Samlet sett har nesten halvparten av deltakerne i 2010 så langt deltatt på samfunnsorienterende tiltak. Dette er for eksempel motivasjonskurs, samfunnskunnskapsorienterende kurs, ressursfokuserende tiltak, fysisk aktivitet eller personlig gjeldsrådgivning (figur 2.4). Over en tredjedel har også deltatt på helsefremmende tiltak eller behandling som del av program og fått kostholdsveiledning. Materialet viser at det er hovedsakelig de hjemmeværende kvinnene som deltar i tiltak som fremmer sosialt nettverk, motivasjonskurs, samfunnskunnskapsorienterende kurs, ressursfokuserende tiltak, fysisk aktivitet, helsefremmende tiltak, kostholdsveiledning og tiltak knyttet til barn og familie (de 8 øverste typene tilbud fra toppen i figur 2.4). Tilbudsprofilen tilsier at det i langt større grad satses på kurs, tiltak og tilbud av

denne typen for de hjemmeværende kvinnene. Deltakerne i prosjektene for sosialhjelpsmottakere har sjeldnere slike typer tilbud. For ungdom er det en høyere andel enn for de andre målgruppene når det gjelder personlig gjeldsrådgivning/hjelp til å organisere personlig økonomi gjennom deltakelse i Ny sjanse (34 %), kurs i personlig økonomi/gjeldsmestring (41 %), stressmestring (25 %) og boliganskaffelse gjennom ansatte i Ny sjanse (21 %).

Ett prosjekt bruker gestaltterapeut i samtalegrupper og har det de kaller et barneperspektiv i tilnærmingen til kvinnene. Det vil si at de tar utgangspunkt i deltakerne som mødre, om det å ha barn i Norge, forventninger fra barnehage, skole, helsestasjon og arbeidsliv, i veiledningsarbeidet av sine kvinner. Prosjektet har lagt vekt

Figur 2.4. Andelen deltakere i 2010 som har fått samfunnsorienterende og andre typer tilbud så langt i Ny sjanse. Prosent. N=529

på denne metoden for å bygge opp kvinnes sosiale kompetanse, og de rapporterer at det har ført til større samfunnsforståelse, og at de enkeltes rettigheter, ansvar og plikter har blitt tydeligere.

Fra prosjektene påpekes det at det er viktig at hele familien involveres i planleggingen av kvinnes kvalifiseringsløp og at for eksempel

orienterte enn rene "trivselstiltak", og at kvalifiseringsprogrammer i Ny sjanse er mer arbeidsrettet enn hva Fafo-rapporten viser når det gjelder introduksjonsprogram for kvinner med lite skolegang og store omsorgsoppgaver.

Kompetanseheving av programrådgivere
Mange prosjekter benytter prosjektmidler til kompetanseheving og faglig opplæring av pro-

Eksempler på gode grep og erfaringer med barnepass som del av prosjekt

Bydel Grünerløkka erfarer at det å ha barnepass i samme bygg som kvinnene går på kurs, viser seg å være et godt grep. Mange kvinner sier i oppstarten at de ikke vil delta i program dersom det innebærer at de må søke barnehage. Barnepass i samme bygning gir trygghet både til kvinnene og barna. Dette virker også motiverende når det gjelder å søke ordinær barnehageplass etter en tid i program. Kvinnene ser at barna har godt av samvær med andre for å utvikle språket og sosiale ferdigheter. Nesten samtlige av kvinnene som deltok i Ny sjanse på Grünerløkka i 2010, benytter seg i dag av ordinær barnehage.

Skien kommune gir ved oppstart i Ny sjanse-prosjektet Løvina kvinnene tilbud om barnepass i samme lokaler som undervisningen foregår. Ved oppstart legges det stor vekt på å ha systematiske, motiverende samtaler med kvinnene for å få ned eventuell usikkerhet og motstand mot ordinære barnehager. Kombinasjonen av å ha barna i nærheten den første tiden, en gradvis tilvenning til å overlate barna til kvalifisert personell, og systematisk veiledning og motivasjon, har ført til at samtlige barn i aktuell alder har fått ordinær barnehageplass etter gjennomsnittlig fire måneder. Prosjektet har avtale med barnehageetaten, og følger aktivt opp når mødrene søker og får tildelt ordinær barnehageplass.

(Prosjektrapportering til IMDi 2010)

barnepass blir ordnet og eliminert som et "problem" eller "hinder" før man kan ha full fokus på kvalifiseringen. Ett godt grep som enkelte prosjekter har erfart, er å ha barnepass i samme bygg der kvinnene går på kurs i forbindelse med Ny sjanse.

Det er altså hovedsakelig kvinner som deltar i såkalte samfunnsorienterte tiltak, og spesielt gjelder dette målgruppen hjemmeværende kvinner. Dette er trekk vi finner igjen i undersøkelser om andre kvalifiseringstiltak, som i Fafo-rapporten *Kvinner i kvalifisering*.¹⁶ Denne undersøkelsen viser at kvinner i introduksjonsprogram i mindre grad deltar på språkpraksis og i arbeidsrettede tiltak enn andre deltakere og at de har en lavere overgang til arbeid og utdanning. IMDi's vurdering, på grunnlag av prosjektrapporter og samtaler med prosjektledere og programrådgivere, er imidlertid at Ny sjanses samfunnsorienterte tiltak er mer arbeidslivs-

Eksempler på gode grep og erfaringer fra samarbeid med frivilligheten

Bydel Stovner har innledet samarbeid med Frivillighetssentralen. Ved å ta i bruk sentralens lokaler og sette ungdommen i kontakt med dem som jobber der, har noen av ungdommene meldt seg som frivillige. Målet er at ungdommene selv skal kunne føle nytten og gleden ved å hjelpe andre, samtidig som de får anledning til å knytte til seg et nettverk. Frivillig arbeid viser både at man har ressurser og engasjement, og er en god ting å sette på en ellers slunken CV. Et annet mål er at samarbeidet med Frivillighetssentralen vil utvikle seg til en relasjon som ikke avhenger av deltakelse i programmet eller tilknytning til sosialtjenesten.

(Prosjektrapportering til IMDi 2010)

¹⁶ Fafo-rapport 2011-02. **Kvinner i kvalifisering – Introduksjonsprogram for nyankomne flyktninger med liten utdanning og store omsorgsoppgaver.**

gramrådgivere i Ny sjanse. Eksempelvis tilbys ansatte i Praksisprosjektet i Lørenskog veiledning i kulturell forståelse en gang per måned med en ekstern veileder. I disse veiledningssamlingene har det vært mulig å diskutere faglige utfordringer og få faglige råd og innspill til vanskelige problemstillinger. I tillegg har veiledere i prosjektet deltatt på basiskurs i flerkulturell veiledningsteknikk (FVT). Andre prosjekter har jobbet for å øke kompetansen hos programrådgiverne i motivasjonsarbeid og utforming av handlingsplaner gjennom kursing. I tillegg settes det av prosjektmidler for deltakelse i nettverks-samlinger og studietur som arrangeres av IMDi, også dette med et faglig utviklingsfokus.

2.4 Veiledningsmetoder i Ny sjanse

Ny sjanse-prosjekter som har vært i drift over flere år og endret målgruppe fra sosialhjelpsmottakere til hjemmeværende kvinner, uttrykker at de jobber mer systematisk med positive forventninger overfor denne gruppen deltakere. Ny sjanse-prosjekter har tidligere rapportert at de benytter flere metoder i veiledningen av deltakere, og sjelden rendyrker én tilnærming (IMDi-rapport 6-2010, Resultater for Ny sjanse 2009). For å få mer kunnskap om ulike metoder benyttet i en flerkulturell veiledningssituasjon, gjennomførte Mangfold i Arbeidslivet (MiA) en kartlegging av to veiledningsmetoder i tre Ny sjanse-prosjekter, LØFT-metodikken (Løsningsfokusert tilnærming) og Motivational Interviewing/ Motiverende samtale (MI). I begge veiledningsmetodene jobber man ut ifra positive forventninger, med vekt på endring og løsninger. Funnene fra denne undersøkelsen kan leses i rapporten Metodeutprøving Ny sjanse for IMDi 2010. Rekruttering av deltakere. Veiledningsmetodikk. Formidling til arbeidslivet. Mangfold i arbeidslivet (2011).

MiA har følgende definisjoner av LØFT og MI: "De grunnleggende ideene i LØFT skiller seg fra de antakelsene som ligger til grunn for tradisjonelle tilnærminger til problemløsning og utviklingsarbeid. Dersom man har et problem, må problemet først kartlegges og forstås før det kan løses. I LØFT er ideen at man trenger å erkjenne problemet uten å grave seg ned i det, for så å fokusere framover mot hvordan problemet løses, med vekt på å få tak i tidligere mestringsstrategier. Atferd som gis oppmerksomhet, har en tendens til å gjenta seg. Man er derfor bedre tjent med å konsentrere seg om det man er på vei til å få til, enn hva som hindrer en i å få det til. Det er mer hensiktsmessig å snakke om det man vil ha mer av, enn det man vil ha mindre av. Det er nyttigere å finne ut hva mennesker gjør som virker, enn det de gjør som ikke virker. Når man blir klar over hva man gjør som har god effekt – og hvilke

evner og talenter man tar i bruk for å få dette til – blir det mer av slike handlinger og kvaliteter."¹⁷

Motiverende samtale (MI), også omtalt som "endringsfokusert veiledning", blir beskrevet som brukersentrert og målrettet rådgivning for å utløse atferdsforandringer ved å hjelpe brukerne til å utforske motstridende tanker og følelser. MI bygger på fire prinsipper: a) uttrykke empati, b) utvikle diskrepans, c) flyt med motstanden og d) støtte mestringsstro. Programrådgiveren skal altså være medfølende og hjelpe deltakeren til å oppdage selvmotsigelser, for eksempel mellom deltakerens holdninger og atferd. Programrådgiver skal ikke utfordre motstanden, men aktivt utforske den sammen med deltaker. Programrådgiveren skal også støtte utsagn fra deltakeren som fremmer forandring.

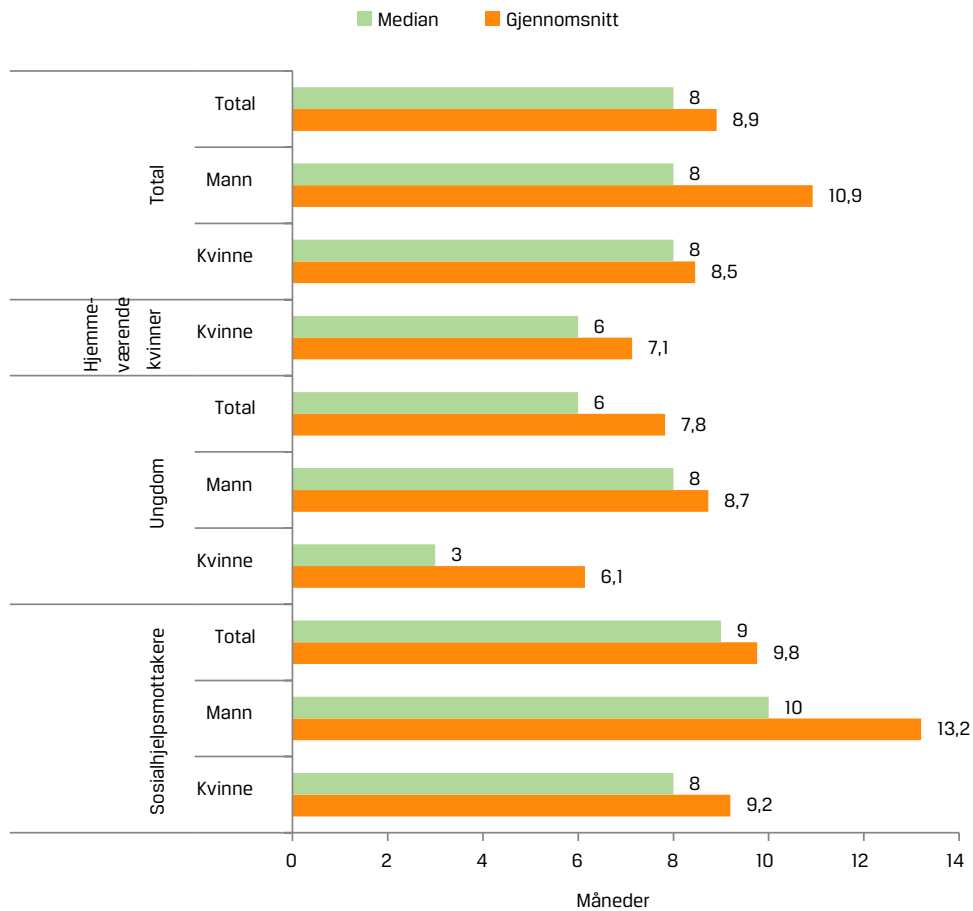
I begge metodene er det viktig å få tak i og starte veiledningen ut fra deltakers ståsted. Derfor kan disse metodene ses som deltakersentrerte. Programrådgiver kan lede deltaker inn på refleksjon knyttet til temaer og endringsprosesser, men tempoet i prosessene skal ledes av deltakers modning og være en indre forankret prosess hos deltaker. Deltaker skal selv være drivkraften i endringsprosessen, noe som vil gi en bedre forankret og robust endringsmotivasjon. Det motsatte av dette er et ytre press for endring, ved for eksempel sterkt press til å gjennomføre aktiviteter før deltaker er endringsklar, og beskjed om at veisøker "må endre seg".

Kartleggingen av MiA viser at hvert prosjekt har sin egen lokalt utviklede måte å praktisere den metodiske delen av veiledningen på, og at programrådgiverne i Ny sjanse i stor grad benytter metodene mer som et tankesett framfor en rendyrket kommunikasjonsmetode. Materialet fra selve veiledningssamtalene viser at deltakerne selv kom med egne forslag og ideer. Samtidig ser man at programrådgiverne dominerer i antall forslag/ideer til hva som kan gjøres. Programrådgiverne støtter og forsterker tydelig deltakernes utsagn. MiA konkluderer med at flere åpne spørsmål og mer fokus på samtaleverktøy fra LØFT og MI muligens kunne bidratt til mer aktive deltakere og en sterkere indre forankret motivasjon. Når veileder i stor grad styrer samtalen, fører dette til større grad av ytre forankring hos deltakerne og avhengighet av ytre påvirkning for å komme videre i endringsprosessene.

IMDi finner at utprøvingen og dokumentasjonsarbeidet har overføringsverdi til andre situasjoner med veiledning i en flerkulturell kontekst, som NAV, Kvalifiseringsprogrammet og Introduksjonsordningen.

¹⁷ Mangfold i arbeidslivet (2011). Metodeutprøving Ny sjanse for IMDi 2010. Rekruttering av deltakere. Veiledningsmetodikk. Formidling til arbeidslivet (s. 13-14).

Figur 2.5. Gjennomsnittlig og median lengde på deltakelse i Ny sjanse for de 279 deltakerne som gikk ut av program i løpet av 2010, etter målgruppe og kjønn. Måneder.

2.5 Tid i program

Av 529 deltakere i 2010 gikk 279 deltakere ut av Ny sjanse i løpet av året. Like mange, 282, avsluttet sitt program i løpet av 2009.

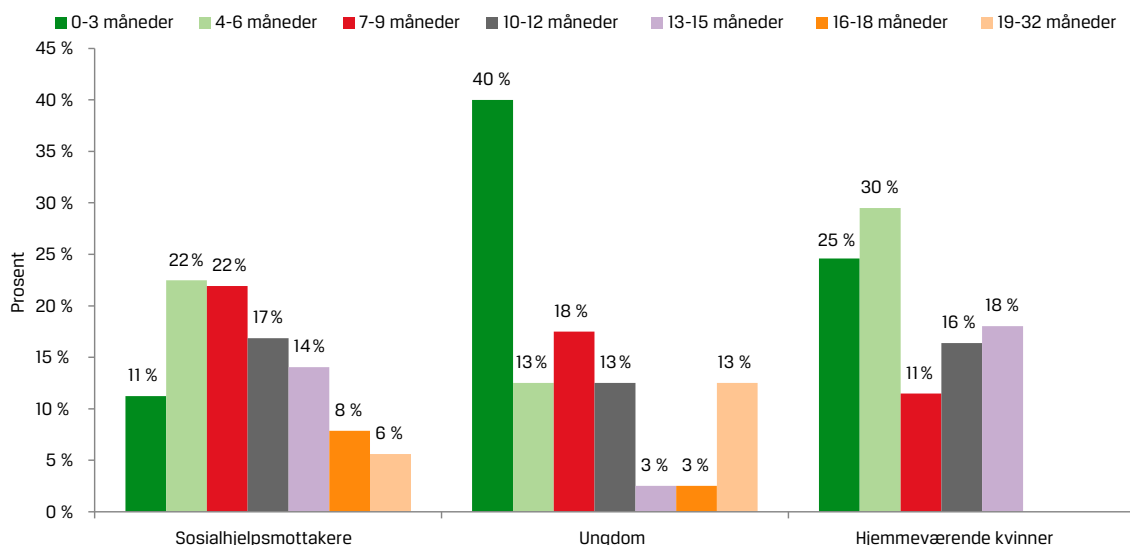
Deltakerne som gikk ut av Ny sjanse i 2010, hadde i gjennomsnitt vært i Ny sjanse i omtrent ni måneder. Det er store forskjeller mellom deltakerlengde, fra én opp til 30 måneder. Median¹⁸ deltakerlengde er kun åtte måneder (figur 2.5). Halvparten av deltakerne er altså ute av Ny sjanse i løpet av åtte måneder.

Det er klare forskjeller mellom de ulike gruppene: Den typiske sosialhjelpsmottakeren har 50 prosent lengre deltakelse i Ny sjanse enn de hjemmeværende kvinnene og ungdommene, ni versus seks måneder. Videre har kvinner og menn forholdsvis ulike lengder på sin deltakelse, og i figur 2.5 kan vi se at både blant ungdommene og i prosjektene for sosialhjelpsmottakere er mennenes deltakelse lengre enn kvinnenes.

Sammenligner vi de ulike målgruppenes fordeling på deltakelseslengder, ser vi at hver fjerde ungdom går ut av Ny sjanse allerede i løpet av de første tre månedene, men også en fjerdedel av de hjemmeværende kvinnene gjør det samme (figur 2.6). Kun én av ti av deltakerne i sosialhjelpsprosjektene går ut av program så tidlig. Blant ungdommene er det imidlertid også en forholdsvis stor andel (13 %) som hadde lange løp i Ny sjanse.

¹⁸ Median: Den midterste deltakeren når de stilles i stigende rekkefølge

Figur 2.6. Fordelingen av deltakerne som gikk ut av Ny sjanse i 2010 på ulike lengder av deltakelsen, etter målgruppe. Prosent. N=279

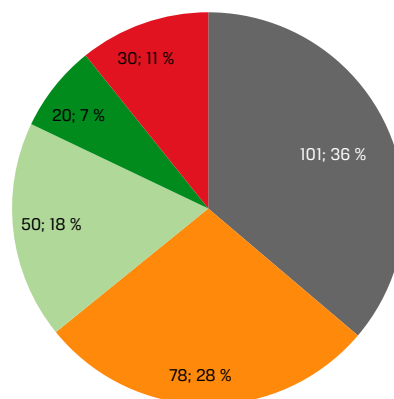
Det ser ut til at deltakerlengden i 2010 har gått ned fra foregående år når vi ser på alle deltakere under ett. I 2009 var gjennomsnittlig deltakerlengde 11 måneder, i 2008 hele 17 måneder.

Mange deltakere, og spesielt i målgruppene ungdom og hjemmeværende kvinner, slutter altså i program etter forholdsvis kort tid. Dette kan bety at prosjektene ikke benytter seg av mulighetene som ligger i Ny sjanse for langsiktighet i kvalifiseringsarbeidet. Det kan også bety, som vi viste til tidligere i kapittelet (2.2), at man har brukt for liten tid til avklaring i forkant av oppstart, både av arbeidsevne, helse, forventninger m.m. I kapittel 3 og 4 kommer vi tilbake til forskjellene i lengde på deltakelse etter hvorvidt deltakerne gikk til jobb/utdanning eller ikke.

2.6 Avslutningsårsaker

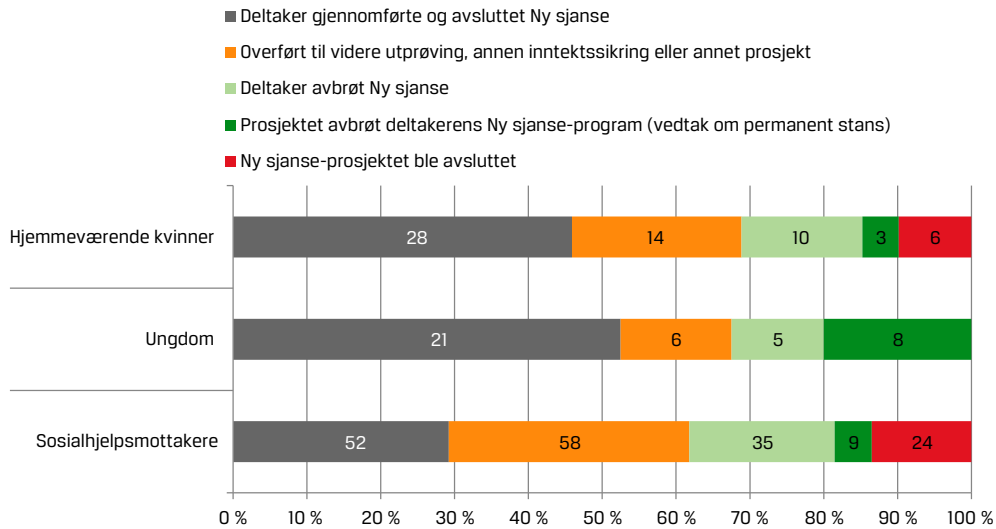
279 deltakere avsluttet Ny sjanse i løpet av 2010. I figur 2.7 presenteres det samlede bildet av hovedgrunnene til avslutning, og i figur 2.8 avslutningsgrunn innen de ulike målgruppene. Samlet sett gjennomførte kun en drøy tredjedel av deltakerne Ny sjanse på ordinært vis. Hele 28 prosent ble overført til videre utprøving, annen inntektssikring eller annet kvalifiserende prosjekt, herunder NAVs Kvalifiseringsprogram. 70 personer, dvs. hver fjerde deltaker, avbrøt deltakelsen selv eller ble tatt ut av Ny sjanse av prosjektet han/hun deltok i (vedtak om permanent stans). Hver tiende deltaker som avsluttet i 2010, gikk ut av Ny sjanse fordi prosjektet de var i, ble nedlagt i løpet av året.

Figur 2.7. Hovedgrunn til utskrivning av Ny sjanse i 2010. Antall og andel. N=279

- Deltaker gjennomførte og avsluttet Ny sjanse
- Overført til videre utprøving, annen inntektssikring eller annet prosjekt
- Deltaker avbrøt Ny sjanse
- Prosjektet avbrøt deltakerens Ny sjanse-program (vedtak om permanent stans)
- Ny sjanse-prosjektet ble avsluttet

Figur 2.8. Hovedgrunn til utskrivning av Ny sjanse i 2010 etter målgruppe. Antall og andel. N=279

Hvis vi sammenligner målgruppene, ser vi at det er en ulik profil på avslutningsgrunner (figur 2.8). Blant ungdommene var det over halvparten som gjennomførte Ny sjanse på ordinært vis, mens en tredjedel avbrøt. Også blant hjemmeværende kvinner gjennomførte omtrent halvparten programmet, mens 20 prosent avbrøt. Blant sosialhjelpsmottakerne var det kun 28 prosent som gjennomførte programmet på ordinært vis, og en tredjedel ble overført til videre utprøving, annen inntektssikring eller annet kvalifiserende prosjekt.

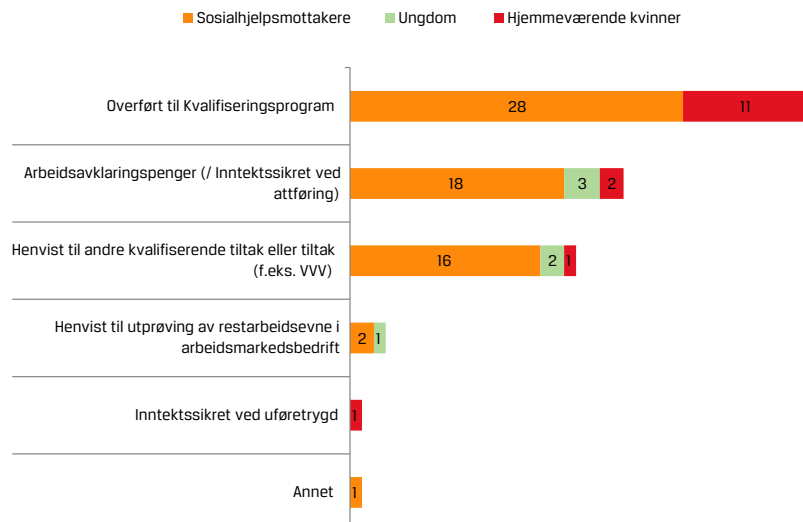
Deltakere som ble overført til andre tiltak eller inntektssikring

I 2009 medførte nasjonale mål for NAV om antall deltakere i Kvalifiseringsprogrammet en stor overgang fra Ny sjanse (125 deltakere, 44 %). IMDi så seg derfor nødt til å holde disse utenfor

beregningene av måloppnåelse. Det var i 2010 fortsatt forholdsvis mange deltakere som ble overført til Kvalifiseringsprogrammet (39 deltakere, 14 %), men andelen de utgjør, er langt mindre enn i 2009, og presset for å "fylle opp" NAVs Kvalifiseringsprogram i kommuner og bydel er antas å ha normalisert seg og vært mindre i 2010. For 2010 tar vi derfor disse deltakerne inn under kategorien "overført til videre utprøving, annen inntektssikring eller annet kvalifiserende prosjekt". Dette kan være kvalifiserende tiltak som Vilje Viser Vei, arbeidsavklaringspenger, utprøving av restarbeidsevne i arbeidsmarkedsbedrift, uføretrygd og annet.

I figur 2.9 vises hvordan de 86 deltakerne som ble overført til andre kvalifiseringstiltak eller andre inntektssikringsordninger, fordelte seg. Foruten at forholdsvis mange ble overført til

Figur 2.9. Antallet deltakere som ble overført til videre utprøving, annen inntektssikring eller annet kvalifiserende prosjekt, etter målgruppe. N=86

Kvalifiseringsprogrammet, var det 23 (27 %) som ble overført til arbeidsavklaringspenger hos NAV, og 19 (22 %) deltakere som ble henvist til andre typer kvalifiserende tiltak, utenom Kvalifiseringsprogrammet. Dette er en økning fra 2009, hvor kun 22 ble overført andre tiltak utenom Kvalifiseringsprogrammet.

Det ser altså ut til at Ny sjanse i 2010 i større grad enn tidligere har fungert som en kanal for avklaring og videre henvisning til andre tiltak. Deltakere i Ny sjanse som ikke går over til arbeid eller utdanning etter avsluttet program, går hovedsakelig over til andre kvalifiseringsløp i NAV eller kommunen/bydelen. Overføring til andre tiltak og andre støtteordninger etter endt Ny sjanse-deltakelse kan også bety, som nevnt tidligere (2.2 og 2.5), at man ikke har brukt nok tid i forkant av oppstart for avklaring av deltaker til Ny sjanse. Vi ser at det er flest deltakere med sosialstønad som ble overført til videre kvalifisering og utprøving. Det kan være flere årsaker til dette; sosialhjelp er ment som en midlertidig økonomisk støtte, og det foreligger alltid et press på å redusere utgifter ved sosialkontorer. Dette gjøres blant annet ved å overføre deltakere til tiltak med stønader som ikke belaster

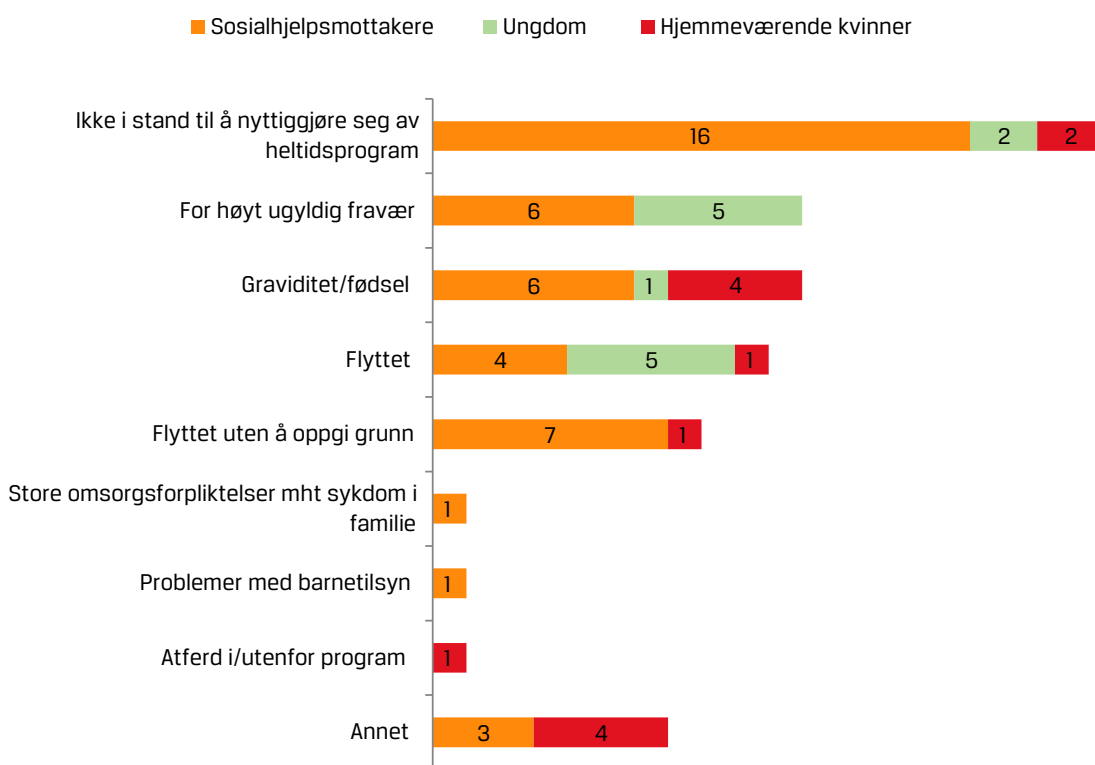
sosialhjelpsbudsjettet. I tillegg har vi i 2010 flere utfasingsprosjekter. Mange av disse prosjektene melder at de arbeidet med å sikre sine deltakere videre tilbud før de avsluttet prosjektet, og at fortsatt oppfølging av deltakerne trolig kunne ha fått flere i arbeid eller utdanning. Som vi også skal se i kapittel 4, tyder utfasingen av målgruppen på endringer i rutiner for utskrivning av deltakere, noe som igjen kan ha påvirket andelen som ble henvist til andre tiltak i 2010.

Årsaker til avbrutt deltakelse

I 2010 avbrøt 25 prosent (70 deltakere) Ny sjanse-program. I 2009 avbrøt 32 prosent program, mens i årene før avbrøt mellom 42–47 prosent, altså en klar positiv utvikling. Det ser ut til at prosjektenes fokus og forebyggende arbeid for å hindre frafall har medført gode resultater.

Det er en rekke grunner til at 70 deltakere avbrøt Ny sjanse i løpet av 2010, og i figur 2.10 ser vi at den vanligste grunnen, ifølge programrådgiverne, var at deltakeren ikke var i stand til å nyttiggjøre seg av heltidsprogram. De som er i denne kategorien, utgjør tre av ti av dem som

Figur 2.10. Årsaker til avbrutt deltakelse etter målgruppe. Antall. N=70.¹⁹

¹⁹ Under annet er følgende oppgitt: ble økonomisk selvhjulpne; manglende motivasjon; hadde uføretrygd – var kun med i oppstart for hjelpe med å rekruttere andre kvinner; skilsmisse; uteble uten å gi beskjed; uteble uten å oppgi grunn; ville ikke følge fullt program; ønsket selv å slutte.

avbrøt. I denne kategorien er det mange med store og/eller sammensatte helseproblemer, som medfører at de ikke makter å gjennomføre et fulltids kvalifiseringsprogram som Ny sjanse er. Også i 2009 og 2008 var det en stor andel deltakere som falt ut av program på grunn av helseproblematikk. Prosjekter med hjemmenværende kvinner som målgruppe har mulighet til å prøve ut opptrappingsmodeller i Ny sjanse. Det viser likevel at det er få prosjekter som tar i bruk metoden.

Mange prosjekter med hjemmenværende kvinner rapporterer om helseproblemer som den største barrieren for arbeid. Ett prosjekt skriver i sin årsrapport til IMDi: "En del av deltakerne sliter med helseproblemer; diabetes 2, muskelsmerter og lettere psykiske lidelser. Mange har store omsorgsoppgaver hjemme, syke barn og barn som må følges til lege, tannlege eller lignende." Et annet prosjekt beskriver at kvinnene ofte har "... diffuse og uavklarte helseproblemer og dette begrenser ofte 100 % deltakelse i programmet. Det begrenser ofte også hvilke praksisplasser, og igjen arbeidsplasser som er aktuelle for deltakerne."

NAKMI (Nasjonalt kompetansesenter for minoritetshelse) gjennomfører i 2011 på oppdrag fra IMDi et metodeutviklingsprosjekt rettet mot målgruppen hjemmenværende kvinner. Problemstillingen handler om å framskaffe kunnskap om kvinnenes helse- og sykdomsforståelse og identifisere barrierer med hensyn til kvinnenes muligheter til å delta aktivt i yrkeslivet. Målsettingen er å kartlegge og systematisere kvinnenes forståelser, opplevelser

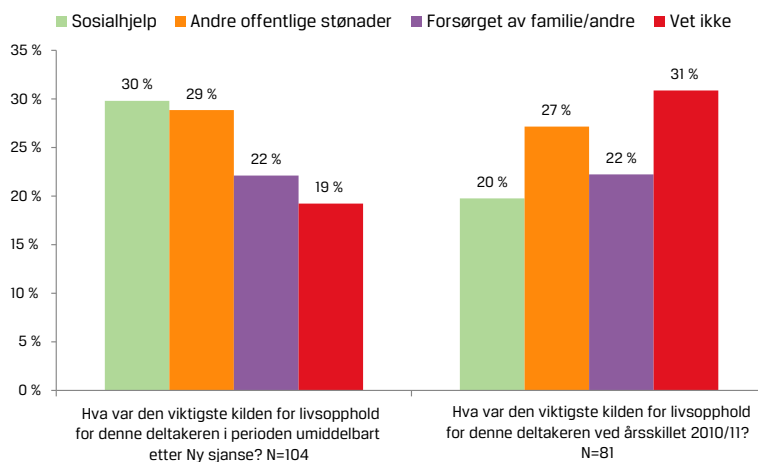
og erfaringer, noe som kan danne grunnlag for å utvikle de måtene det jobbes på for å lykkes med å få denne gruppen inn i arbeidslivet. Denne kunnskapen kan komme til nytte i arbeidet med deltakere med helseproblemer, også med hensyn til hvordan man kan holde deltaker i program tross opplevde helseutfordringer. Figur 2.10 viser videre at 11 deltakere i 2010 hadde for mye fravær til å kunne fortsette, og det samme antallet gikk ut på grunn av graviditet og fødsel. Hver fjerde deltaker (18) som avbrøt, gjorde dette fordi de flyttet ut av kommunen/bydelen, enten uten å oppgi grunn (8), eller etter å ha avklart dette med Ny sjanse-prosjektet de var i (10 deltakere).²⁰

Deltakere som ikke direkte nyttiggjorde seg av Ny sjanse

Programrådgiverne ble bedt om å oppgi hva som var den viktigste kilden for livsopphold for deltakeren i perioden umiddelbart etter Ny sjanse (månedene etter avsluttet Ny sjanse), samt for årsskiftet 2010/11. Her viser vi de tilfellene hvor deltakeren avbrøt deltakelsen eller ble avsluttet av prosjektet gjennom vedtak om permanent stans, hvor deltakeren gikk til ingen aktivitet, eller hvor deltakeren ble henvist til NAV som arbeidssøker.

I figur 2.11 ser vi at hele 30 prosent av deltakerne gikk umiddelbart over til sosialhjelp som viktigste kilde for livsopphold. En like stor andel var avhengig av andre offentlige stønader. Drøyt hver femte ble forsørget av familie eller andre. På spørsmålet om livsopphold ved årsskiftet har ikke overraskende vet-ikke-andelen økt, men

Figur 2.11. Fordelingen på ulike kilder til livsopphold umiddelbart etter Ny sjanse og ved årsskiftet 2010/2011 blant deltakerne som ikke gikk til jobb eller utdanning, andre tiltak eller inntektssikring. Prosent. N=104 og 81

²⁰Deltakere som flyttet for å begynne med utdanning eller å jobbe, er ikke innregnet her, men under deltakere som gikk til arbeid eller utdanning.

fortsatt er det en god del deltakere, 20 prosent, som programrådgiverne positivt vet har sosialhjelp som viktigste inntektskilde. Dette viser at det fortsatt er nødvendig å arbeide for å hindre frafall fra program.

Det er forholdsvis få deltakere det her er snakk om, og vi skal være forsiktig med å trekke konklusjoner, men det kan bemerkes et par observasjoner: Materialet antyder at ungdommene, sammenlignet med de andre målgruppene, ser ut til oftere å gå til en situasjon hvor de er avhengig av sosialhjelp. For målgruppen hjemmевærende kvinner gjelder det samme; flere har sosialhjelp eller i enda større grad andre offentlige overføringer som viktigste kilde til livsopphold etter Ny sjanse.

Det virker rimelig å anta at tiltak overfor målgruppen hjemmевærende kvinner øker deres sannsynlighet for å motta en stønad fra det offentlige, gjennom avklaring av arbeidsevne og informasjon om rettigheter. Slik virker arbeidsrettet tiltak motsatt for denne gruppen sammenlignet med andre målgrupper som arbeidsledige og mottakere av sosialhjelp, der andelen trygdede antas å være lavere blant dem som hadde deltatt på tiltak. Selv om dette ikke er et ønsket utfall av deltakelse i Ny sjanse, er det positivt at de som har rettigheter i systemet, får informasjon og blir avklart mot dette.

RESULTATER

3.1 Forbedring av ferdigheter

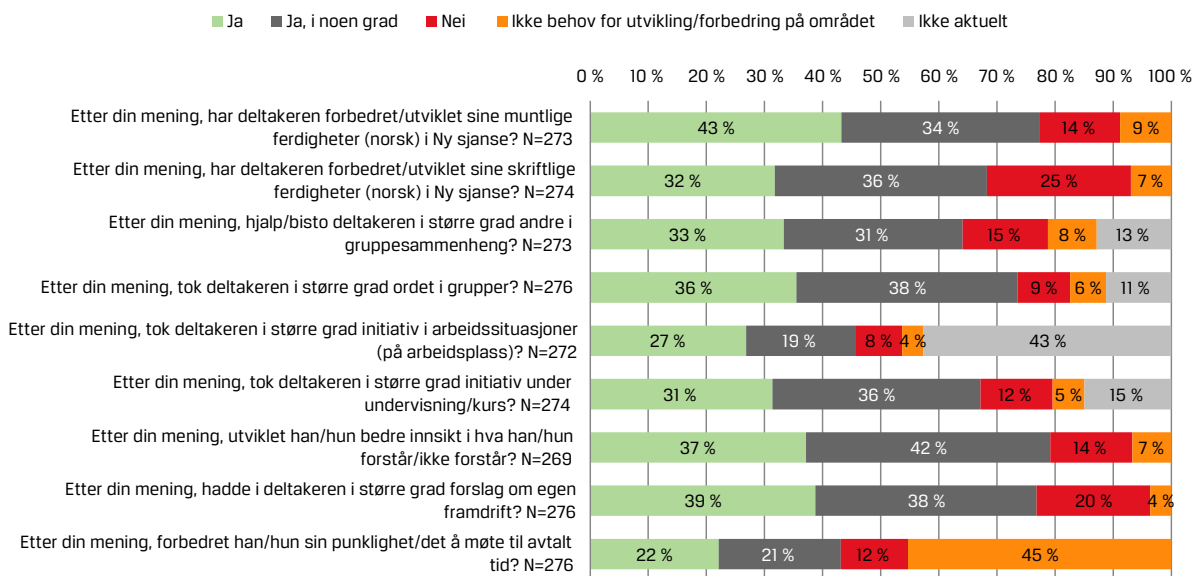
Vi har kartlagt programrådgivernes oppfatninger av deltakeres forbedring av ulike ferdigheter i løpet av Ny sjanse. I det følgende vises ferdighetsforbedring for deltakerne på ni områder som antas viktige for å etablere seg i et videre utdanningsløp eller gå til arbeid. Kun resultater for de 279 deltakerne som avsluttet Ny sjanse i løpet av 2010, presenteres. I figur 3.1 vises den prosentvise fordelingen av hva programrådgiverne oppga samlet sett.

Som vi kan se, mener programrådgiverne at deltakerne har hatt klar ferdighetsutvikling på de aller fleste områdene. Andelen som ikke har hatt noen forbedring ("nei"), ligger kun på mellom åtte og 25 prosent.

Generelt ser vi ut ifra materialet en klar ferdighetsforbedring på alle områdene, på tvers av målgruppene, men med en viss variasjon: Norskferdighetene har minst framgang blant

sosialhjelpsmottakerne, og har høyest grad av forbedring blant de hjemmeværende kvinnene. Blant sosialhjelpsmottakerne er det også minst framgang når det gjelder det å hjelpe andre i gruppesammenheng, ta initiativ på arbeidsplass og under undervisning. På de to sistnevnte ferdighetene er det spesielt god framgang blant ungdommene. Det er også blant ungdom det er klart framgang med hensyn til om deltakeren hadde forslag om egen framdrift i større grad enn tidligere. Det er til slutt også sterke framgang knyttet til punktlighet blant ungdommene, men her er det også tydelig at forbedringspotensialet var størst. Det var få som ikke hadde behov for forbedring på området, og programrådgiverne rapporterer at det er en forholdsvis stor gruppe blant ungdommene hvor det ikke har vært en forbedring av punktligheten.

Figur 3.1. Svargiving på spørsmål om programrådgiverne mener den enkelte deltaker har hatt ferdighetsforbedring på ni ulike områder i løpet av sin deltakelse i Ny sjanse. Prosent.

Tabell 3.1. Oversikt over antall deltakere og måloppnåelse i Ny sjanse i 2010, etter målgruppe.

		Sosialhjelps- mottakere	Ungdom	Hjemme- værende kvinner	Alle prosjekter
Antall deltakere i 2010	Var deltaker fra før 2010	195	32	74	301
	Deltaker startet i 2010	79	70	79	228
	Totalt i prosjekt i 2010	274	102	153	529
Overført til 2011		96	62	92	250
Avsluttede delta- kere i 2010	Avsluttet/avbrøt 2010, herunder:	178	40	61	279
	Til arbeid eller utdanning	37	17	10	64
	Henvist til NAV – arbeids- søker	20		12	32
	Overført til annet tiltak/ program eller inntektssikring	69	6	20	95
	Avbrutt eller ikke aktivitet	52	17	19	88
Måloppnåelse	Andel til jobb/utdanning	21 %	43 %	16 %	23 %

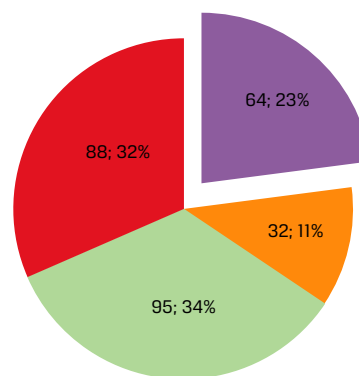
3.2 Overgang til arbeid eller utdanning

Av de 279 deltakerne som gikk ut av Ny sjanse i 2010, var det 64, det vil si 23 prosent, som gikk over til arbeid eller utdanning.²¹ 11 prosent ble overført til NAV med status som arbeidssøker, 34 prosent ble overført til andre kvalifiseringstiltak eller andre inntektssikringsordninger, og de resterende 32 prosentene avbrøt Ny sjanse eller de gikk fra Ny sjanse over til ingen aktivitet. Med andre kvalifiseringstiltak og inntektssikringsordninger mener vi her tiltak i regi av NAV eller kommunale tiltak, inkludert arbeidsavklaringspenger og Kvalifiseringsprogrammet.

Tabell 3.1 viser oversikt over antall deltakere og måloppnåelse i Ny sjanse i 2010 etter målgruppe.

I figur 3.2 vises antall og andel for alle prosjektene samlet. I figur 3.3 og 3.4 vises måloppnåelse fordelt på målgruppene.

Figur 3.2. Måloppnåelse Ny sjanse 2010. Antall og andel. N=279

■ Til arbeid eller utdanning

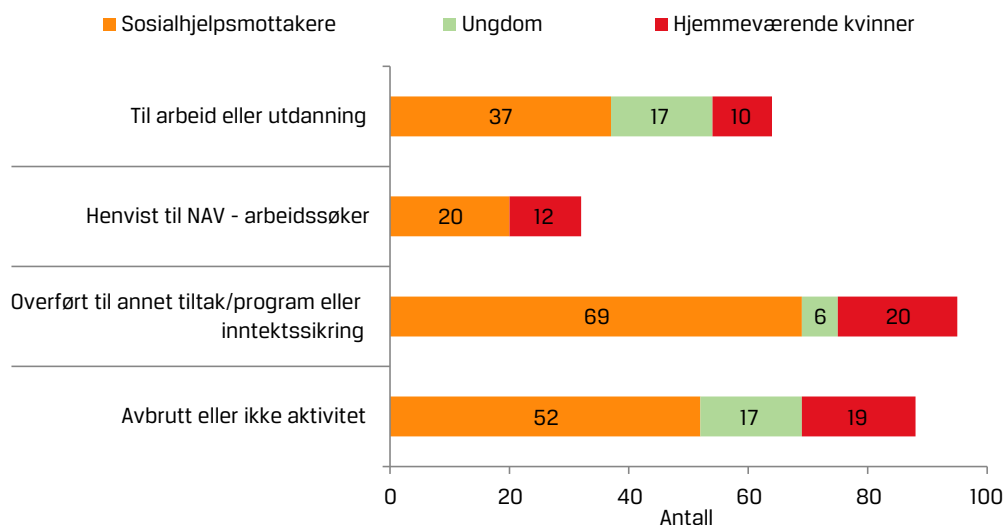
■ Henvist til NAV - arbeidssøker

■ Overført til annet tiltak/program eller inntektssikring

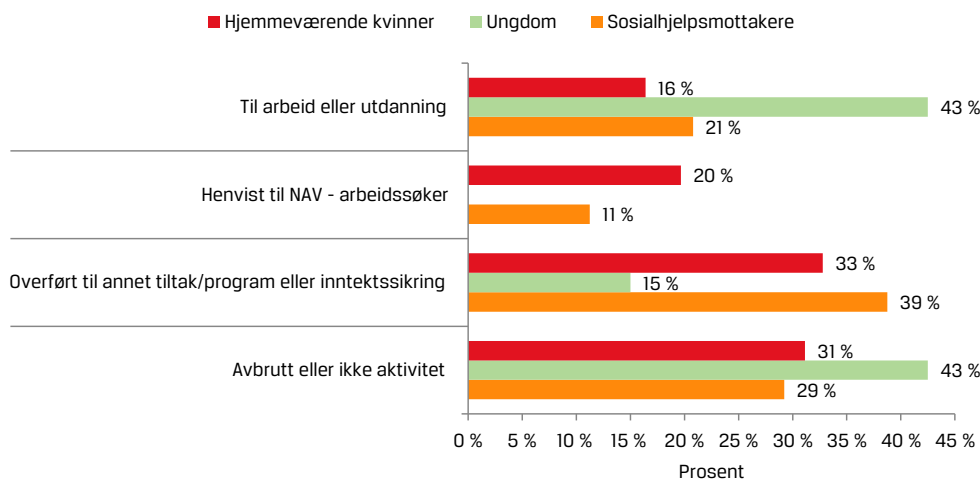
■ Avbrutt eller ikke aktivitet

²¹ Det er grunn til å tro at den reelle måloppnåelsen er et par prosentpoeng høyere, da IMDi har fått informasjon om at et prosjekt (Skedsmo) ikke har rapportert seks deltakere som avsluttet i 2010. Alle disse seks gikk til jobb, og blir fulgt opp av prosjektet på sin arbeidsplass. Ettersom de ikke lenger mottar kvalifiseringsstønad for deltakelse i Ny sjanse, er skrevet ut av prosjektet og er i jobb, skulle de vært rapportert inn som avsluttede som gikk til jobb eller utdanning.

Figur 3.3. Måloppnåelse i Ny sjanse 2010, etter målgruppe. Antall. N=279

Figur 3.4. Måloppnåelse i Ny sjanse 2010, etter målgruppe. Prosent. N=279

Vi ser store variasjoner i måloppnåelse mellom målgruppene. 43 prosent av ungdommene (17 personer) gikk til arbeid eller utdanning. Dette er åtte prosentpoeng høyere enn året før, hvor 35 prosent av ungdommene gikk over til arbeid eller utdanning. Samtidig avbrøt hele 43 prosent av ungdommene Ny sjanse og kun 15 prosent ble overført til andre kvalifiseringstiltak eller andre inntektssikringsordninger. Ingen av deltakerne i ungdomsprosjektene ble arbeidssøker hos NAV.

Blant sosialhjelpsmottakerne var det kun 21 prosent overgang til jobb og utdanning, 29 prosent avbrøt program, hele 39 prosent ble overført til andre tiltak eller inntektsordninger, og 11 prosent ble arbeidssøkere. Blant denne gruppen ser vi en betydelig nedgang i måloppnåelse fra 2009, hvor 43 prosent gikk over til arbeid eller utdan-

ning. Vi kommer tilbake til mulige forklaringer på denne nedgangen i kapittel 4.

Fra prosjektene for hjemmeværende kvinner gikk 16 prosent til jobb eller utdanning, hele 20 prosent ble arbeidssøkere hos NAV, 33 prosent ble overført til andre tiltak/inntektsordninger, og 31 prosent avbrøt eller gikk over til ingen aktivitet. I 2009 hadde vi ingen hjemmeværende kvinner til arbeid eller utdanning. Dette skyldes at prosjektene var nyoppstartet i 2009, og at rekrutteringsprosessen for disse deltakerne var mer tidkrevende enn for de øvrige målgruppene. Det er første gang man har forsøkt tiltak overfor denne gruppen; det er altså første gang man har forsøk med å betale kvinner som i utgangspunktet ikke har et uttalt ønske eller behov for komme i arbeid, for deltakelse i kvalifiseringstiltak. Mange

prosjekter med hjemmевærende kvinner som målgruppe har fortsatt en del deltakere under kvalifisering i 2010, og det er for tidlig å trekke sikre konklusjoner om hva som virker, og hvilke resultater man kan forvente.

3.3 Kjønnforskjeller i måloppnåelse

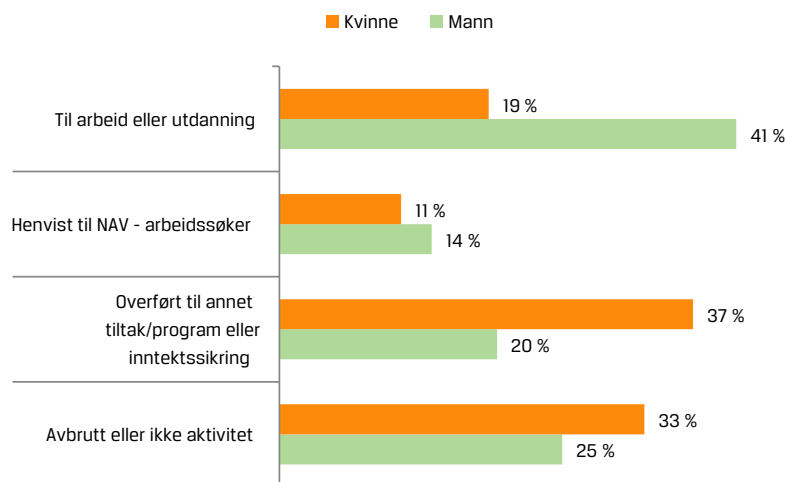
Mennene gikk i 2010 i langt større grad enn kvinnene fra Ny sjanse til jobb eller utdanning, og kvinnene går i langt større grad enn mennene videre til andre kvalifiseringsløp eller former for inntektssikring.

Blant mennene som gikk ut av Ny sjanse, var det en klart høyere måloppnåelse i 2010 enn blant kvinnene, 41 prosent mot 19 prosent (se figur 3.5). Det var en høyere andel kvinner enn menn som avbrøt Ny sjanse eller som ikke gikk til noen form for aktivitet (33 vs. 25 %), mens andelen som ble arbeidssøkere, var forholdsvis lik for menn og kvinner (14 vs. 11 %). Vi skal legge

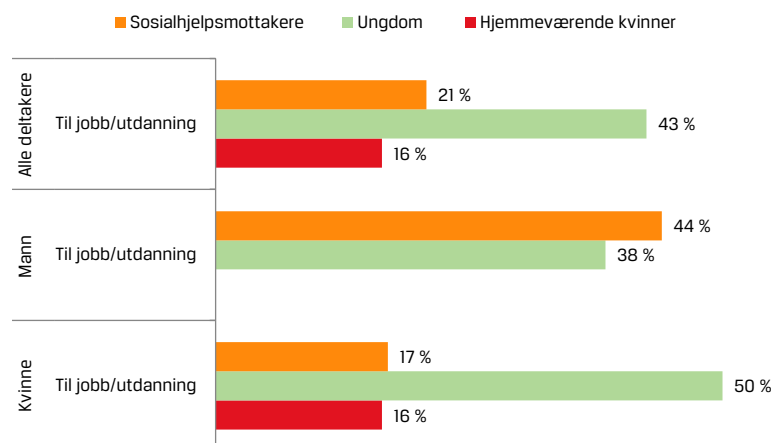
merke til at kun 20 prosent av mennene ble overført videre til andre tiltak/inntektsordninger, mens dette gjaldt hele 37 prosent av kvinnene. I figur 3.6 framkommer det at andelen kvinner som går til jobb eller utdanning fra prosjekter for hjemmевærende kvinner og fra prosjekter for sosialhjelpsmottakere, er lik (16 vs. 17 %), men halvparten (dog kun 14 deltakere) av kvinnene som gikk ut av ungdomsprosjektene, gikk til jobb eller utdanning. Måloppnåelsen blant mannlige sosialhjelpsmottakere er noe høyere enn for mannlige ungdom (44 vs. 38 %).

Som vi ser, er spennet i måloppnåelse fra 50 prosent overgang til arbeid (kvinner i ungdomsprosjekter) til 16 prosent (hjemmевærende kvinner). De store variasjonene i måloppnåelse mellom prosjekter, målgrupper, menn og kvinner kan ha en lang rekke årsaker fra kvalifiseringsutfordringer og personlige egenskaper hos deltakerne, gjennom egenskaper ved selve pro-

Figur 3.5. Måloppnåelse i Ny sjanse 2010 etter kjønn. N=279

Figur 3.6. Andel til jobb eller utdanning etter kjønn og målgruppe. Prosent. N=279

sjektet og/eller kvalifiseringstilbudet de har fått i Ny sjanse, over til omgivelsene til Ny sjanse-prosjektet, eksempelvis det lokale arbeidsmarkedet eller bydelens/kommunens fokus på disse målgruppene. Vi skal også se nærmere på forskjellene i måloppnåelse (overgang til arbeid/utdanning) mellom prosjekt med ulike målgrupper i kapittel 4.

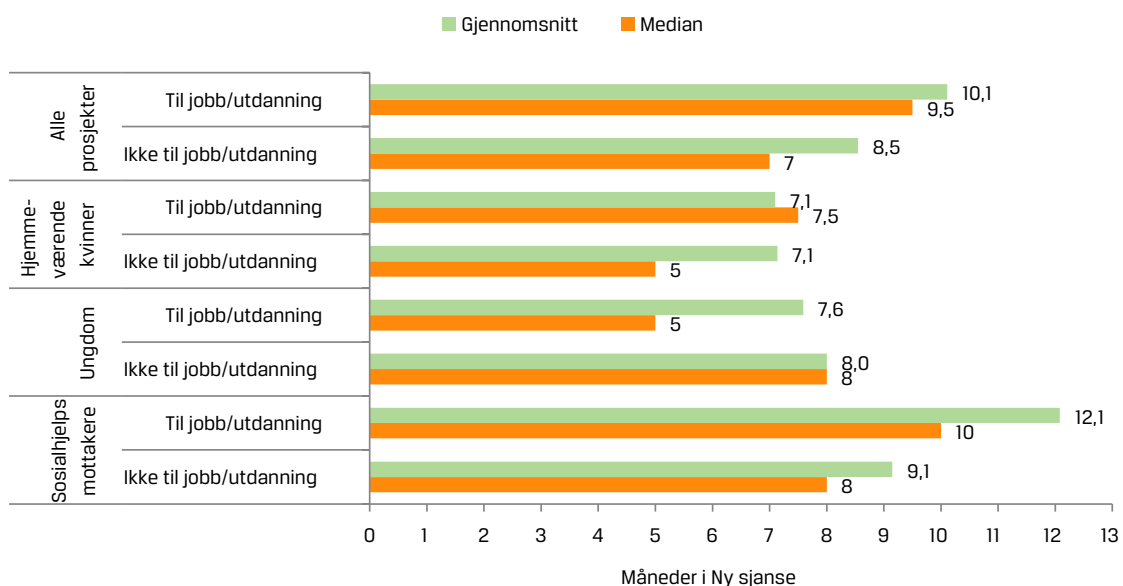
3.4 Lengde på deltakelse

I gjennomsnitt var de deltakerne som gikk til jobb eller utdanning i 2010, i Ny sjanse-program i ti måneder, halvannen måned lenger enn de som ikke gikk til jobb eller utdanning (figur 3.7). Forskjellen som tilsier at det i 2010 var noe større sjanse for å gå til jobb eller utdanning med økt lengde på deltakelsen, er enda tydeligere hvis vi ser på median verdi: Den typiske deltaker som ikke gikk til jobb eller utdanning, var i Ny sjanse i syv måneder, to og en halv måned kortere enn den typiske deltaker som gikk til jobb eller utdanning. Men også her er det forskjeller mellom målgruppene: For ungdom var halvparten av dem som gikk til jobb eller utdanning, allerede ute av program etter fem måneder. For dem som gikk til noe annet, var halvparten ute først etter åtte måneder. Klart lengst deltakelse hadde sosialhjelpsmottakere som gikk til jobb eller utdanning med ett års deltakelse i gjennomsnitt, median verdi ti måneder.

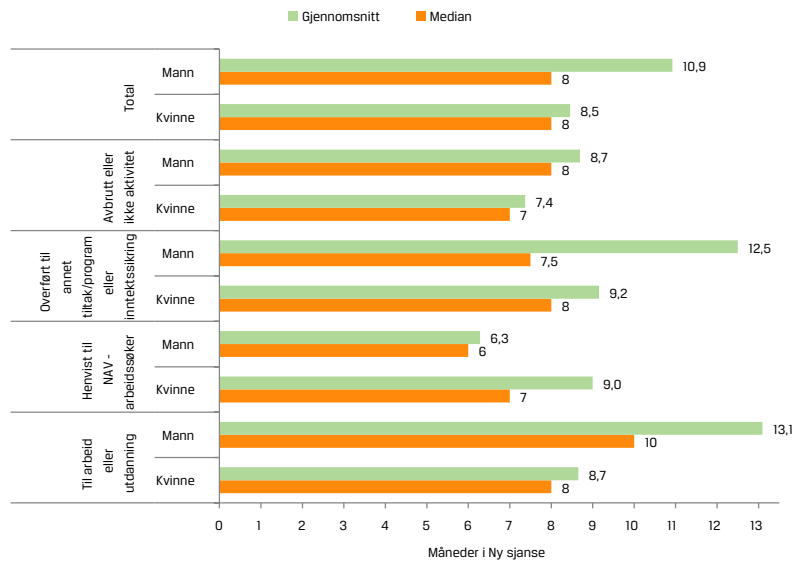
I figur 3.8 og figur 3.9 presenteres henholdsvis gjennomsnittlig og median lengde på deltakelsen for menn og kvinner, samt fordelingen av deltakerne på ulike lengder av program, etter om de gikk til jobb eller utdanning, om de ble arbeidssøkere, ble overført til annet tiltak eller ble inntektssikret på annen måte, eller om de avbrøt eller gikk ut i ingen aktivitet. Figur 3.8 viser at menn var noe lenger i program enn kvinner for dem som avbryter eller ikke går til noen aktivitet (median lengde 8 vs. 7 måneder). Når det gjelder de som endte med å bli overført til andre tiltak eller inntektssikringer, er median verdi forholdsvis lik for menn og kvinner, men noen menn med svært lang deltakelse i Ny sjanse før slik overføring medfører stor kjønnsforskjell i gjennomsnittlig lengde på deltakelsen. Menn som ble arbeidssøkere, var noe kortere i program enn kvinnene i samme situasjon (median lengde 6 vs. 7 måneder).

Den klareste kjønnsforskjellen ser vi blant den gruppen som går til jobb eller utdanning; halvparten av mennene er ute av Ny sjanse etter ti måneder, mens halvparten av kvinnene er ute av Ny sjanse to måneder før. Gjennomsnittsverdien er hele fire og en halv måned lengre for mennene enn kvinnene. Mennene, som har samlet sett langt bedre måloppnåelse enn kvinnene, bruker altså klart lengre tid i Ny sjanse enn kvinnene.

Figur 3.7. Gjennomsnittlig og median lengde på deltakelse i Ny sjanse for de 279 deltakerne som gikk ut av program i løpet av 2010, etter målgruppe og måloppnåelse. Måneder.

Figur 3.8. Gjennomsnittlig og median lengde på deltakelse i Ny sjanse for de 279 deltakerne som gikk ut av program i løpet av 2010, etter måloppnåelse og kjønn. Måneder.

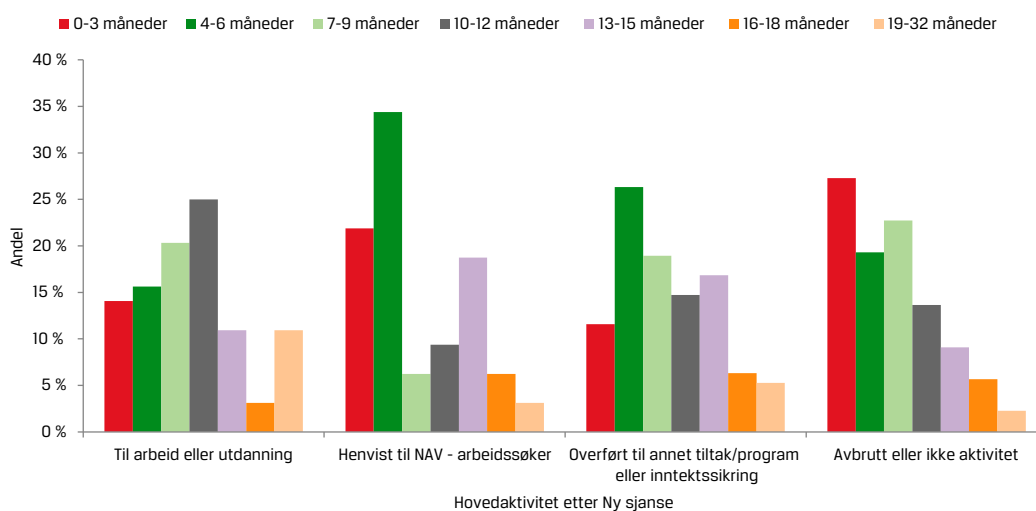

I figur 3.9 framkommer det også at en stor andel av de deltakerne som ender som arbeidssøkere hos NAV, går ut av Ny sjanse tidlig. Hver tredje av disse er i Ny sjanse fra fire til seks måneder. Programrådgivere i noen av prosjektene rettet mot sosialhjelpsmottakere forklarer dette med at de opplever press om å overføre aktuelle deltakere til NAV for å spare sosialhjelpsbudsjettet i kommunen/bydelen.

Mange deltakere, og spesielt i målgruppene ungdom og hjemmевærende kvinner, slutter i program etter forholdsvis kort tid. Dette kan

bety at prosjektene ikke benytter seg av mulighetene som ligger i Ny sjanse for langsiktighet i kvalifiseringsarbeidet. Dette er ikke minst av betydning når vi også ser at det i 2010 var større sjanse for å gå til jobb eller utdanning når lengden på deltakelsen økte: Den typiske deltaker som gikk til jobb eller utdanning, var i Ny sjanse i to og en halv måned lenger enn de som ikke gikk til jobb eller utdanning. Også analysene av resultater i Ny sjanse i perioden 2005–2010 viser at økt varighet i program gir høyere sannsynlighet for å komme i arbeid. Vi ser nærmere på dette i kapittel 4.

Figur 3.9. Fordelingen av deltakerne som gikk ut av Ny sjanse i 2010 på ulike lengder av deltakelsen, etter måloppnåelse. Prosent. N=279

NY SJANSE 2005–2010

Som nevnt i innledningen til denne rapporten, har IMDi, med bistand fra Proba samfunnsanalyse, foretatt en gjennomgang av Ny sjanse fra 2005 til 2010. I hovedsak har vi sett på variasjoner i resultater over tid og mellom prosjekt avhengig av målgruppe, samt hvilke grep som virker og ikke virker for å få deltakere i Ny sjanse over i arbeid eller utdanning.

Det er benyttet data fra prosjektenes årlige rapportering til IMDi fra 2005–2010. Disse rapporteringene inneholder blant annet en beskrivelse av aktiviteter, mål og måloppnåelse, samt statistikk over kjennetegn ved hver enkelt deltaker, som kjønn, alder, landbakgrunn, skolebakgrunn, botid i Norge, arbeids- og tiltaksstatus og rekrutteringskanaler. Videre er det gjennomført dybdeintervjuer med 12 prosjektledere med tanke på å søke forklaringer på resultatnedgangen for målgruppen sosialhjelpsmottakere, samt å beskrive gode grep for de ulike målgruppene. Vi vil i det følgende beskrive hva denne gjennomgangen av Ny sjanse kan si om måloppnåelse og gode grep for de ulike målgruppene.

4.1 Resultater Ny sjanse 2005–2010

Ny sjanse ble iverksatt i 2005 som en forsøksordning for å utvikle metoder for hvordan kommuner mest effektivt kan få langtids sosialhjelpsmottakere med innvandrerbakgrunn over i arbeid eller utdanning. Allerede fra begynnelsen var resultatene positive i form av høy overgang til arbeid eller utdanning etter fullført kvalifiseringsprogram i Ny sjanse. Fram til 2009 var andelen deltakere som gikk over til arbeid eller utdanning, i overkant av 40 prosent (se figur 4.1). Det ble gjennomført et betydelig utviklingsarbeid i kommunene som deltok i forsøksvirksomheten, og resultater, prosesser, erfaringer og gode grep er dokumentert i årlige rapporter.

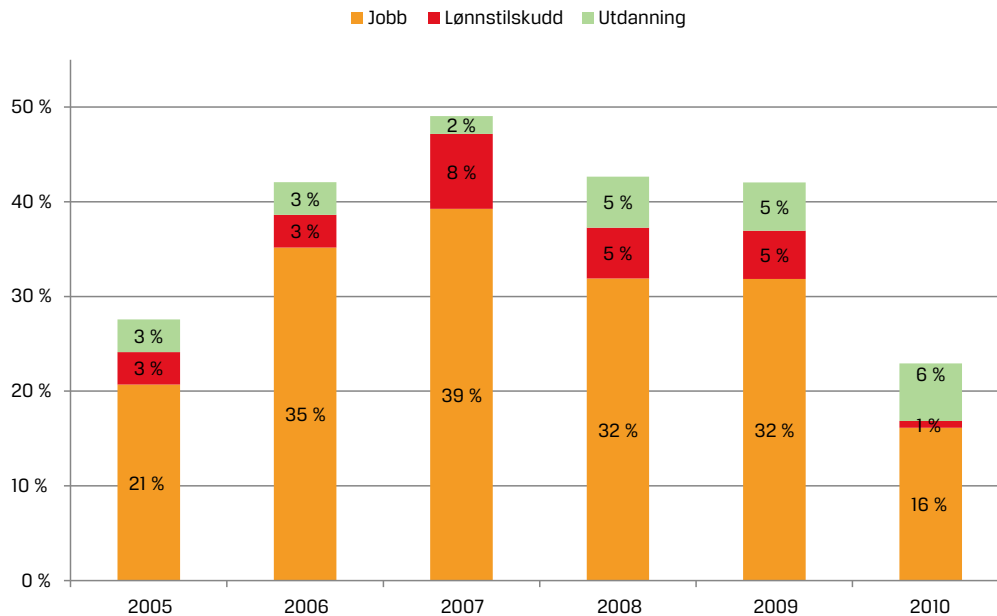
I 2009 ble målgruppen utvidet til også å gjelde ungdom fra 18–25 år som mottar sosialhjelp, og hjemmевærende kvinner som ikke mottar noen ytelse fra det offentlige. Også i 2009 hadde gruppen langtidssosialhjelpsmottakere en måloppnåelse på 43 prosent overgang til arbeid eller utdanning. Ungdomsgruppen hadde en

måloppnåelse på 35 prosent overgang til arbeid eller utdanning, mens det for gruppen hjemmевærende kvinner ikke var noen som gikk over til arbeid eller utdanning. Dette skyldes at prosjektene var nyoppstartet i 2009, og at rekrutteringsprosessen for disse deltakerne var mer tidkrevende enn for de øvrige målgruppene.²² Det ble imidlertid utøvd stor kreativitet fra prosjektene med tanke på å utvikle nye metoder for rekruttering av hjemmевærende kvinner til kvalifisering i Ny sjanse.²³ I 2009 var overgang til arbeid eller utdanning 42 prosent for alle målgruppene under ett. Figur 4.1 viser overgang til jobb, lønnstilkudd og utdanning, for alle målgrupper sett under ett, i perioden 2005–2010.

²² IMDi-rapport 6-2010. Resultater for Ny sjanse 2009

²³ Mangfold i arbeidslivet (2011). Metodeutprøving Ny sjanse for IMDi 2010. Rekruttering av deltakere. Veiledningsmetodikk. Formidling til arbeidslivet.

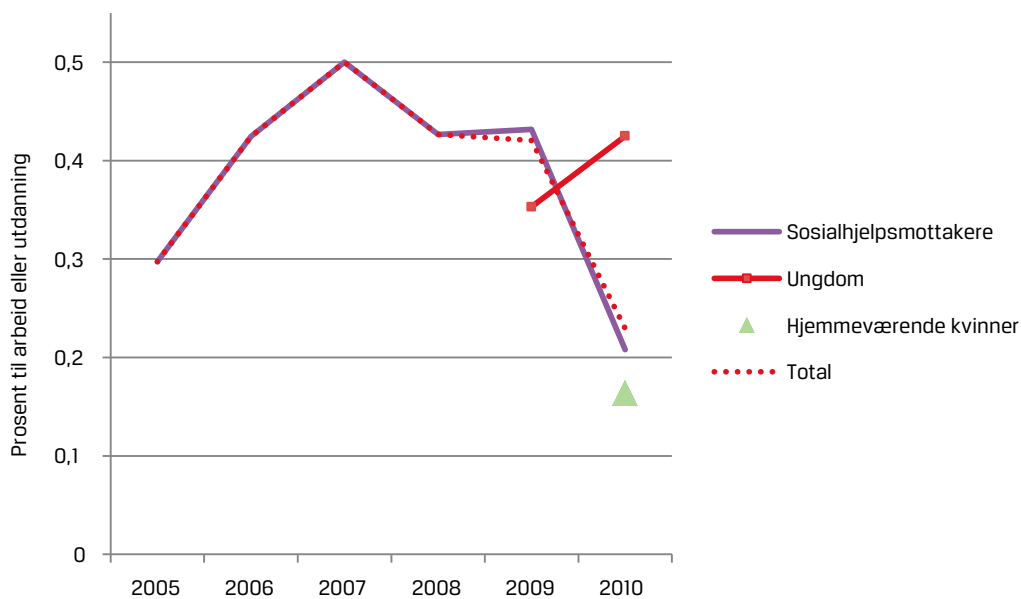
Figur 4.1. Overgang til jobb, lønnstilskudd og utdanning. 2005-2010.

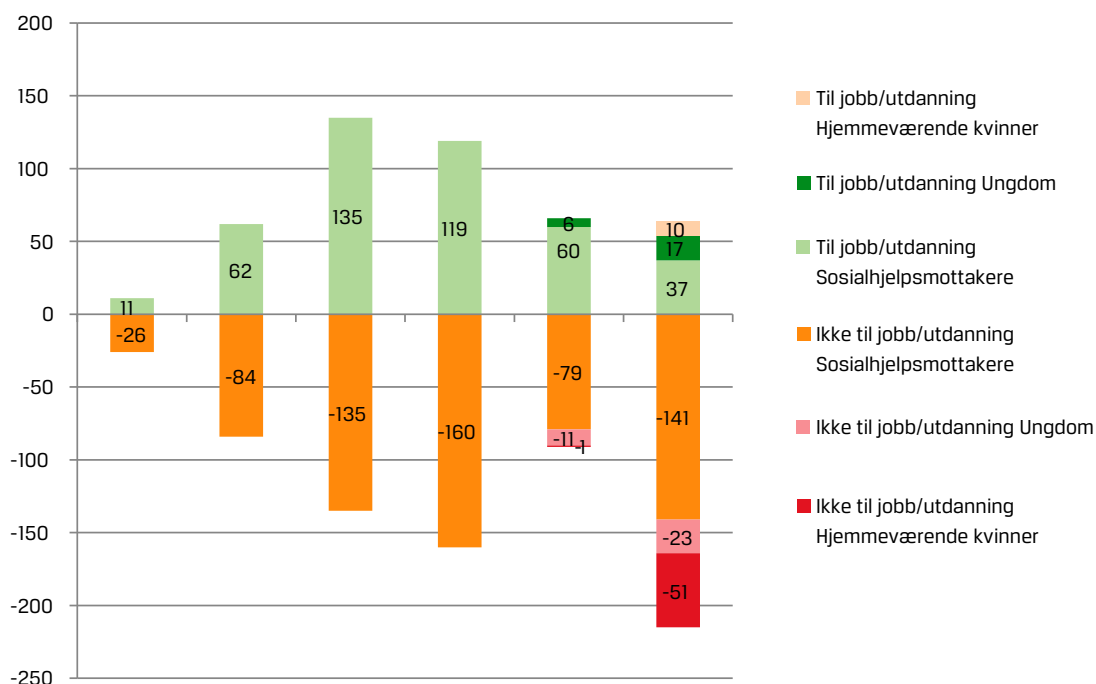
Som vi har sett tidligere i rapporten, var samlet måloppnåelse (overgang til arbeid eller utdanning) i 2010 for alle målgrupper sett under ett 23 prosent. For målgruppene enkeltvis hadde gruppen ungdom en måloppnåelse på 43 prosent, hjemmевærende kvinner 16 prosent og sosial-

hjelpsmottakere 21 prosent. Dette innebærer en resultatoppgang for ungdommer i Ny sjanse, fra 35 til 43 prosent, og en resultatnedgang for gruppen sosialhjelpsmottakere fra 43 til 21 prosent. Figurene 4.2 og 4.3 viser måloppnåelse etter målgruppe i perioden 2005-2010.

Figur 4.2. Prosent måloppnåelse 2005-2010 etter målgruppe.

Figur 4.3. Antall deltakere som gikk ut av Ny sjanse 2005–2010, etter måloppnåelse og målgruppe.

Den samlede overgangsraten til arbeid eller utdanning har falt delvis som et resultat av at hjemmeværende kvinner har kommet inn som målgruppe. Analysen viser at gruppen hjemmeværende kvinner har lavere sannsynlighet for arbeid eller utdanning, etter å ha tatt hensyn til skolebakgrunn og arbeidserfaring. Vi skal i det følgende se nærmere på hva gjennomgangen av Ny sjanse i perioden fra oppstart i 2005 til 2010 kan vise av mulige forklaringer på resultatnedgangen for målgruppen sosialhjelpsmottakere.

4.2 Mulige forklaringer på resultatnedgang for målgruppen sosialhjelpsmottakere

I 2010 var det 195 deltakere fordelt på 14 prosjekter med sosialhjelpsmottakere som målgruppe. Det er 82 prosent kvinner i disse prosjektene, og åtte av de 14 prosjektene hadde kun kvinner som deltakere. De fleste av sosialhjelpsmottakerne er fra Somalia, Irak og Pakistan. Gjennomsnittlig alder ved oppstart i prosjekt er 38 år (menn 37, kvinner 39). Sosialhjelpsmottakere var gjennomsnittlig i underkant av 30 år ved innvandring til Norge, med en botid i Norge på ti år. Halvparten av sosialhjelpsmottakerne er gifte, og 74 prosent, 63 prosent av menn og 76 prosent av kvinner, har barn. Sosialhjelpsmottakere med barn har i snitt 2,8 barn, og spesielt mennene har store barnekull, 3,4 barn i snitt.

Mange, 26 prosent, har ingen utdanning, men like mange har lang utdannelse fra hjemlandet. Programrådgiverne melder at mange i denne gruppen har svake lese- og skriveferdigheter. Mange har arbeidserfaring fra hjemlandet, over 30 prosent, men færre har erfaring fra arbeidslivet i Norge. De aller fleste, ni av ti, har tidligere deltatt på ulike kommunale og statlige kvalifiserings- og formidlingstiltak.

21 prosent av sosialhjelpsmottakere (37 av 178) gikk over til arbeid eller utdanning etter fullført Ny sjanse-løp i 2010.

Vår gjennomgang viser at det er vanskelig å gi entydige forklaringer på hva som ligger bak resultatnedgangen for sosialhjelpsmottakere i 2010. Flere forhold og faktorer kan ha påvirket resultatoppnåelsen, som for eksempel arbeidsmarkedssituasjonen, deltakernes utdanningsnivå og arbeidserfaring, overføring av deltakere til Kvalifiseringsprogrammet i NAV (KVP), forhold knyttet til utfasing av gruppen sosialhjelpsmottakere og forhold ved gjennomføringen av prosjektene.

IMDi datagrunnlag på deltakernivå i Ny sjanse 2005–2010 er varierende i omfang fra år til år. Bakgrunnsdata for deltakere utskrevet i 2008 og 2009 er mer begrenset enn andre år. I multivariate analyser kan deltakere utskrevet i 2010 derfor kun sammenlignes med deltakere i årene 2005–2007. Gjennomgangen kan gi noen mulige forklaringer:

- Deltakerne som ble utskrevet i 2010, hadde lavere utdanningsnivå og mindre arbeids erfaring både fra hjemlandet og fra Norge enn de som ble utskrevet i årene 2005–2007. Dette kan helt klart ha bidratt til svakere resultater i 2010.
- Datagrunnlaget viser at utskrivning til andre tiltak/NAV (ekskl. KVP) har steget fra 4 prosent i 2007 til 14 prosent i 2010.
- Deltakere i Ny sjanse med bakgrunn fra Somalia har lavere sannsynlighet enn andre landgrupper (Afghanistan, Irak og Pakistan) for å komme i arbeid eller utdanning. Somaliere har utgjort en stor andel av deltakerne i Ny sjanse siden oppstart, og stigende over tid, fra ca. 25 til ca. 35 prosent. Irakere utgjorde en stor andel de første årene, men denne har blitt redusert de siste årene, fra ca. 30 til ca. 20 prosent.
- Økt varighet i programmet gir høyere sannsynlighet for å komme i arbeid. Vi har nevnt tidligere i rapporten at det kan se ut til at noen av prosjektene ikke holder deltakere i program lenge nok (kapittel 3).
- Kjønn og alder ser ikke ut til å ha nevneverdig betydning for måloppnåelsen for deltakerne i Ny sjanse.
- Arbeidsmarkedssituasjonen for de ulike gruppene i Ny Sjanse kan også ha hatt en viss betydning for resultatene i 2010. For somaliere og irakere, og for innvandrere totalt, var ledigheten noe høyere i 2010 enn tidligere år. Arbeidsmarkedssituasjonen trekkes imidlertid ikke fram som spesielt vanskelig i intervjuene, og analysen viser ikke at det har spilt en sentral rolle.
- Som følge av innføring av KVP ble målgruppen sosialhjelpsmottakere i Ny sjanse begynt utfaset i 2009. Som vi så i kapittel 2 om avslutningsårsaker, melder mange av prosjektene at de arbeidet først og fremst med å sikre deltakerne videre tilbud før de avsluttet prosjektet, og at fortsatt oppfølging av

deltakerne trolig kunne fått flere i arbeid eller utdanning.

Analysene gir ingen entydige forklaringer på resultatnedgangen i 2010. At deltakerne har en svakere utdannings- og arbeidspraksisbakgrunn, samt et dårligere arbeidsmarked, kan forklare noe av resultatnedgangen. Mye tyder på at utfasingen av målgruppen kan ha ført til endringer i utskrivninger og/eller rapportering, noe som igjen kan ha påvirket resultatoppnåelsen i 2010. Det er ikke blitt gjennomført en systematisk analyse av i hvilken grad og eventuelt på hvilken måte tiltakene og gjennomføringen av programmet kan ha betydning for resultatene. Det vil være behov for en videre analyse for å kunne gi tydeligere svar på dette.

Avslutningsvis skal vi se hva gjennomgangen av Ny sjanse 2005–2010 har pekt ut som viktige områder å ha fokus på i det videre arbeidet i Ny sjanse.

4.3 Gode grep i Ny sjanse

Det er store variasjoner mellom prosjektene for hva som vektlegges som gode grep, og stor variasjon i gjennomføringen av tiltakene i prosjektene. Dette er områder som rekruttering til prosjekter (rekrutteringskanaler, deltakerbakgrunn), aktiviteter i program (avklaring, "arena-rydding", norskopplæring og arbeidspraksis), målformulering, deltakermotivasjon, barnepass, gruppetiltak vs. individuelle opplegg, vektlegging av arbeidspraksis, samhandling med NAV og kommunen/bydelen, samt varighet og oppfølging i program. Hvert av disse områdene kan ha betydning for mulighet til overgang til arbeid eller utdanning etter fullført program.

IMDi vurderer at det er særlig tre områder det er viktig å ha fortsatt oppmerksomhet på i det videre arbeidet med Ny sjanse, uavhengig av målgruppe:

Varighet og oppfølging i program.

Gjennomgangen viser at jo lenger deltakere er i Ny sjanse, desto større er sjansen for at de går til arbeid eller utdanning. Analysen tyder på at det for en del av deltakerne nytter å bruke lang tid i program. Dette gjelder imidlertid ikke for varighet utover to år. Det er store forskjeller i gjennomsnittlig varighet for ulike grupper og kommuner/bydeler, og det er mange forhold som kan påvirke denne. Typisk vil de høyest kvalifiserte deltakerne gå raskt over i jobb, men også noen av dem med lavest motivasjon og minst sjanse for jobb kan forsvinne raskt.

I tillegg er det store forskjeller mellom prosjektene når det gjelder hvor lang tid det tar før man sender deltakerne ut i arbeidspraksis, og det er forskjeller i om de skrives ut av tiltaket hvis deltakerne viser mangel på motivasjon og innsats. Flere prosjekter følger opp deltakere etter at de er kommet i arbeid, men da med lavere hyppighet og med en forsiktighet for å markere vedkommendes selvstendige ansvar.

Vi ser videre store forskjeller mellom målgruppene. Programrådgivere for prosjekter med hjemmeværende kvinner melder at denne målgruppen krever lengre tiltaksperiode enn de andre målgruppene. Dette henger sammen med svake norskkunnskaper, liten eller ingen utdanning og arbeidserfaring og ofte også manglende ferdigheter for å klare et dagligliv utenfor hjemmet, som å benytte offentlige transportmidler. Samtidig viser vår kartlegging at en forholdsvis stor andel av kvinnene faller ut av program tidlig. Vi finner igjen de samme utfordringer blant ungdom i Ny sjanse; ungdom har en kortere deltakelse enn de andre målgruppene; halvparten av ungdommene er ute av program etter et halvt år.

Graden av samspill med NAV.

Når det gjelder kontakten med NAV og andre offentlige tjenesteytere, er det stor variasjon mellom prosjektene. I noen kommuner/bydeler er det svært liten kontakt mellom Ny sjanse og NAV og med ingen felles aktiviteter. Andre prosjekter melder om et godt samarbeid, både på saksbehandler- og systemnivå. Blant annet kan prosjekter utnytte NAVs apparat for avklaring av arbeidsevne og helserådgivning, samt tilby deltakere kurs gjennom NAV. De som har etablert et tett forhold til andre tjenesteleverandører, mener at dette er viktig, ikke minst for å få til en helhetlig tilnærming for å fjerne barrierer for yrkesdeltakelse (arenarydding).

I prosjektrapportene til IMDi oppgis ofte utfordringer med samarbeid og samkjøring med NAV. Noen steder oppfattes Ny sjanse som en konkurrent til NAVs kvalifiseringsprogram på grunn av overlappende målgrupper, men like ofte er det utfordringer med strukturer og linjer som er uklare i de mange relativt nyopprettede NAV-kontorene. Dette gjelder spesielt prosjekter rettet mot sosialhjelpsmottakere og ungdom. Det følgende er hentet ut fra prosjektrapporteringen for 2010 til IMDi:

"KVP (Kvalifiseringsprogrammet) i kommunen har ansett Ny sjanse for å være en konkurrent. Ny sjanse har vært klare for å ta imot deltakere fra

NAV, men noen av de aktuelle sosialhjelpsmottakerne har i stedet blitt satt inn på KVP uten tilbud om aktivitet i sin plan. Det er i sin helhet et problem at de ulike ordningene er til hinder for å komme inn i et arbeidsrettet tiltak."

"Prosjektet jobber systematisk med å ivareta en god og tett dialog med NAV. Prosjektet har allikevel erfart at det tidvis har blitt vanskeligere å komme i kontakt med saksbehandlere i NAV, og at de grunnet tidspress bruker lengre tid på å gi konkrete tilbakemeldinger i enkeltsaker."

"Økonomien har vært et problem for prosjektet da vi selv har måttet stille med tiltakspenger til deltakerne. Dette fordi det var et samarbeidsproblem med NAV."

"Prosjektet erfarer at tidspress, utskiftning av saksbehandlere og endring i satsingsområder og økonomi hos NAV i stor grad legger premisser for samarbeidet og vanskeliggjør gjennomføring av gode samarbeidsrutiner."

"Manglende økonomiske virkemidler fra NAV var en av de største utfordringene i 2010. Lønnstilskudd og individstønning var i store deler av året ikke tilgjengelig som verktøy på veien mot arbeid. Dette gjorde at flere deltakere måtte gå lenger enn forutsett på lønn fra Ny sjanse. Dette har hatt direkte innvirkning på inntak av nye deltakere."

"Siden våren 2010 har det vært tilnærmet full stopp i tiltaksmidler hos NAV. Dette påvirker oss hver dag. Våre deltakere får ikke innvilget individstønning ved praksisutplassering. Denne problematikken gjelder også for lønnstilskudd som sammen med praksisplass er det tiltaket som gir best resultat. Dette skaper selvsagt et økonomisk problem for prosjektet, men også for deltakere som mister progresjonen i planene sine."

Mange av prosjektene melder imidlertid om god kontakt med NAV på saksbehandlernivå, og at samarbeidet har ført til økt forståelse for målgruppens behov blant ansatte i NAV. Flere melder om at samlokaliseringen av NAV Arbeid, Trygd og sosiale tjenester har økt tilgjengeligheten til NAV og at dette har tilrettelagt for et tettere samarbeid enn tidligere, blant annet med faste møter hvor resultater og erfaringer i prosjektet formidles. Igjen fra prosjektrapporteringen for 2010 til IMDi, her fra prosjekt med ungdom som målgruppe:

"Det er et nært samarbeid med NAV sosiale tjenester og deres ungdomsteam. Det betyr at

vi snakkes på telefon flere ganger i uka og har trekantsamtaler så fort det er nødvendig." IMDi anser at en del av utfordringene vil løse seg selv der hvor prosjekter med sosialhjelpsmottakere som målgruppe fases ut og etter hvert som NAV-strukturene får satt seg. IMDi har allikevel hatt samarbeidet med NAV som et tema på alle oppfølgingsmøter med prosjektene og på nettverkssamlinger. IMDi har også fått indikasjoner på at der hvor Ny sjanse har eksistert en stund, er det ikke lenger rift om deltakerne, men større fokus på resultater. Her har KVP skjelt til Ny sjanse-prosjektene for tips og av og til overføring av deltakere som KVP ikke har lykket med.

Etablering av nettverk av gode praksisplasser

Flere programrådgivere mener at en nøkkel til å lykkes med Ny sjanse er å utvikle og pleie et omfattende nettverk av arbeidsgivere slik at det blir enklere å finne plasser som passer for den enkelte deltaker. Viktige kriterier for valg av arbeidsgivere er at praksisen er relevant for deltakerens yrkesplaner, at arbeidsgiveren faktisk gir opplæring og at det er en viss sjanse for at deltakeren kan få jobb samme sted på sikt. De fleste programrådgiverne melder om positive erfaringer med arbeidsgivere om arbeidspraksis for deres deltakere. Enkelte oppgir likevel at de har kuttet ut arbeidsgivere som har vært svake på opplæring og/eller ikke hatt for vane å tilby deltakerne jobb etter en periode på praksisplass.

Gode praksisplasser er utvilsomt av stor betydning, men det ser ut til å være ganske store forskjeller mellom de ulike prosjektenes tilgang til slike plasser. De fleste praksisplasser som benyttes i Ny sjanse, er innenfor typer av virksomheter som finnes "overalt", så som barnehager, pleie og omsorg og varehandel, og forskjellene i tilgang kan til dels skyldes forskjeller mellom veiledernes nettverk overfor arbeidslivet.

Noen av programrådgiverne melder at deltakerne i Ny sjanse stiller bakerst i køen om praksisplass fordi de har mindre utdanning og arbeidserfaring enn de som er på NAVs tiltak. En av de intervjuede programrådgiverne argumenterte for at kommunen må ta ansvaret for å skaffe praksisplasser for særlig svake deltakere.

4.4 Ny sjanse i 2011

Forsøksarbeidet fortsetter i 2011, og er det siste året hvor langtidsmottakere av sosialhjelp vil være målgruppe i Ny sjanse. Målgruppene for øvrig er som i 2010: ungdom mellom 18–25 år som mottar sosialhjelp, og hjemmевærende kvinner som ikke mottar sosialhjelp. Fokuset i Ny sjanse er fortsatt å drive godt dokumentert utviklingsarbeid for å få innvandrere fra landgrupper med lav sysselsetting og høy ledighet i arbeid eller utdanning. Metoder som viser seg egnet og som gir gode resultater i Ny sjanse, skal overføres til det ordinære tjenestetilbudet i NAV og andre relevante aktører som arbeider med de aktuelle målgruppene.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Postadresse: Postboks 8059 Dep, 0031 Oslo
Besøksadresse: Tollbugata 20, 0152 Oslo
Telefon sentralbord: 24 16 88 00
Telefaks: 24 16 88 01
E-post: post@imdi.no
Bestilling av rapporter: bestilling@imdi.no
Pressetelefon: 917 55 351, e-post: presse@imdi.no
www.imdi.no

IMDis regionale enheter:

IMDi Indre Øst

Storgata 16, 2. etg, Postboks 1133, 2806 Gjøvik
Telefon sentralbord: 24 16 88 00
Telefaks: 61 17 08 95

IMDi Midt-Norge

Peter Egges plass 2 (inngang Kjøpmanssgata)
Postboks 2438 Sluppen
7005 Trondheim
Telefon sentralbord: 24 16 88 00
Telefaks: 73 89 24 31

IMDi Nord

Sleggesvingen 15, Postboks 83, 8502 Narvik
Telefon sentralbord: 24 16 88 00
Telefaks: 76 96 58 38

IMDi Sør

Slottsquartalet, Tordenskjoldsgate 9
Postboks 647, 4666 Kristiansand
Telefon sentralbord: 24 16 88 00
Telefaks: 38 02 04 80

IMDi Vest

Sandbrogaten 5-7, Postboks 159 Sandviken, 5812 Bergen
Telefon sentralbord: 24 16 88 00
Telefaks: 55 30 09 88

IMDi Øst

Tollbugata 20, Postboks 8059 Dep, 0152 Oslo
Telefon sentralbord: 24 16 88 00
Telefaks: 24 16 88 01

